

Het beoordelen van praktische sportieve vaardigheden

Auteur: Thomas Kramer
Studentennummer: 2063126
Begeleidend docent: Annemieke Campman
Opleiding: Pedagogiek
Studierichting: Lerarenvariant

Titel: Het beoordelen van praktische sportieve vaardigheden
Aard van het werkstuk: Onderzoek met conclusie en aanbevelingen
Opdrachtgever: ROC Eindhoven, school voor Toerisme, Sport en Veiligheid
Begeleidend docent: Annemieke Campman
Opleiding: Pedagogiek
Studierichting: Lerarenvariant
Tilburg, april 2008

Voorwoord

Op één van de teamvergaderingen werd duidelijk dat er meer uit de beoordeling van praktische sportieve vaardigheden te halen viel. Docenten waren niet tevreden over het niveau van de leerlingen en het werkveld was ook nog niet al te enthousiast. De sportvaardigheidentabel zag het levenslicht. Dit is nu ongeveer een jaar geleden en de concrete invulling ervan is tot op heden niet meer geworden als een a4-tje met een aantal sporten die onze studenten zouden moeten beheersen.

Daar moet meer uit te halen zijn, dacht ik op het moment dat ik zoekende was naar een scriptieonderwerp. Pratende met collega's bleek bij hen ook de behoefte te bestaan om meer duidelijkheid te krijgen in de beoordeling van de praktische sportieve vaardigheden. Mijn collega's hebben bij de eerste versie van het handboek, na deze gelezen te hebben een onderzoek ingevuld, waarvoor ik hen wil bedanken.

Ik ben zeer blij met het resultaat van de scriptie. Het team Sport en Bewegen is een positief kritisch team, waarbinnen veranderingen of nieuwe systematieken vaak moeizaam hun weg vinden. Ten aanzien van mijn onderwerp en de uitwerking daarvan zijn de reacties overwegend positief. De kaders zijn gesteld, aan het team Sport en Bewegen is nu de uitdaging om deze concreet te vertalen naar de praktijk van alle dag.

Ik wil graag Annemieke Campman bedanken voor haar begeleiding tijdens het scriptieproces. Zij zorgde ervoor dat ik ondanks het tempo dat ik erin wilde houden wel kritisch na bleef denken waar ik mee bezig was. Ik wil mijn collega's bedanken voor hun medewerking, in het bijzonder Pieter Kamsma die mij heeft begeleid vanuit het ROC.

Thomas Kramer
April, 2008

Inhoudsopgave

Samenvatting

1. Inleiding	5
2. Kaderstelling, missie en visie ROC Eindhoven	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Organisatie ROC Eindhoven	9
2.2.1 Divisionalisering ROC Eindhoven	10
2.2.2 Visie en missie ROC Eindhoven	11
2.3 Actielijnen strategisch uitvoeringsplan 2006-2010	12
2.3.1 Iedereen op de juiste plek	12
2.3.2 Leren met hoofd, handen en hart	12
2.3.3 Aanval op uitval	12
2.3.4 Uitdagende leer- en werkomgeving	13
2.3.5 Het resultaat telt	13
2.4 Wijze van beoordelen van de opleiding Sport en Bewegen	13
2.4.1 Beoordeling van de voortgang	14
2.4.2 Beoordeling van de beroepshouding	14
2.4.3 Werkveldprojecten	15
2.4.4 Sportvaardighedentabel	15
2.5 Samenvatting	16
3. Literatuuronderzoek en aanbevelingen m.b.t beoordelen	17
3.1 Inleiding	17
3.2 Wat is beoordelen	17
3.3 Wat is het doel van beoordelen	18
3.4 Op welke doelgroep heeft de beoordeling betrekking	19
3.5 Wat beoordeel je bij de praktische sportieve vaardigheden	20
3.5.1 Assessment van competenties	20
3.5.2 Assessment Development Center	21
3.5.3 Functies van het ADC binnen onderwijs	22
3.6 Hoe beoordeel je praktische sportieve vaardigheden	23
3.6.1 Wat zijn Rubrics ?	23
3.6.2 Waar helpen Rubrics bij ?	24
3.6.3 Waar liggen de kansen van het gebruik van Rubrics	24
3.7 Wanneer beoordeel je de praktische sportieve vaardigheden	25
3.8 Samenvatting	25
4. Concept handleiding docenten	27
4.1 Inleiding	27
4.2 Assessment Development Center	27
4.2.1 Ontwikkelen van een Assessment Development Center	28
4.2.2 Functieanalyse	28
4.2.3 Sportvaardighedentabel, selecteren van competenties	29
4.2.4 Ontwerpen en selecteren van oefeningen	30
4.2.5 Ontwerpen van opdrachten door middel van Rubrics	31
4.2.6 Opstellen van beoordelingsschalen en scoringsregels	32
4.3 Samenvatting	35

5. Praktijkonderzoek	36
5.1 Inleiding	36
5.2 Opzet van het onderzoek	36
5.2.1 Doelstelling van het onderzoek	36
5.2.2 Probleemstelling	37
5.2.3 Doel	37
5.2.4 Doelgroep	37
5.2.5 Methode van onderzoek	37
5.2.6 Gebruikte schaaltypen	37
5.2.7 Verwerking onderzoeksresultaten	38
5.2.8 Gebruikte literatuur	38
5.3 Analyse onderzoeksresultaten	38
6. Conclusie	44
6.1 Inleiding	44
6.2 Assessment Development Center	44
6.3 Selecteren van competenties	44
6.4 Ontwerpen en selecteren van oefeningen	45
6.5 Ontwerpen van opdrachten door middel van Rubrics	45
6.6 Opstellen beoordelingsschalen en scoringsregels	46
6.7 Samenvatting	46
7. Handleiding docenten	47
7.1 Inleiding	47
7.2 Assessment Development Center	47
7.2.1 Ontwikkelen van een Assessment Development Center	48
7.2.2 Functieanalyse	48
7.2.3 Sportvaardigheidentabel, selecteren van competenties	49
7.2.4 Ontwerpen en selecteren van oefeningen	50
7.2.5 Ontwerpen van opdrachten door middel van Rubrics	51
7.2.6 Opstellen van beoordelingsschalen en scoringsregels	54
7.3 Samenvatting	57
8. Aanbevelingen	58
8.1 Inleiding	58
8.2 Aanbevelingen	58
Literatuurlijst	60

Samenvatting

Er zijn een aantal redenen, waarom er middels deze scriptie is gekeken naar de beoordelingssystematiek binnen de opleiding Sport en Bewegen ten aanzien van praktische sportieve vaardigheden. Het ontbreekt aan transparantie in beoordeling voor zowel docenten als studenten. Uit gesprekken met docenten blijkt dat zij niet tevreden zijn met de wijze waarop de praktische sportieve vaardigheden op dit moment beoordeeld worden. Beoordeling van deze vaardigheden lijkt ondergeschikt aan de theorie. De docenten van de opleiding hebben aangegeven graag meer duidelijkheid te willen over de wijze van beoordelen van de praktische sportieve vaardigheden. In gesprekken met vertegenwoordigers van het werkveld blijkt dat onze studenten onvoldoende onderlegd zijn op de praktische sportieve vaardigheden.

Doel van de scriptie is een handboek te schrijven voor het docententeam van de opleiding Sport en Bewegen van het ROC te Eindhoven. Om aan te geven binnen welke brede ROC kaders er met beoordelen omgegaan kan worden heb ik de uitgangspunten uit het strategisch uitvoeringsplan 2006-2010, motiveren tot presteren tegen het licht gehouden. Binnen ROC Eindhoven kennen we een divisiestructuur waarbinnen de scholen een grote mate van zelfstandigheid kennen. Er is ruimte om nieuwe beoordelingssystematieken toe te passen, mits dit binnen de door ROC breed gestelde kaders gebeurt.

Door literatuurstudie ben ik op een tweetal uitgangspunten terecht gekomen voor een transparantere beoordeling. In eerste instantie het Assessment Development Center; "De assessment center methode is een procedure, waarbij op systematische wijze en met gebruikmaking van zowel groeps- als individuele oefeningen, test en simulaties, wordt getracht die kwaliteiten vast te stellen, die essentieel zijn voor een goede functie-uitoefening van een of meer (toekomstige) medewerkers". Vervolgens zegt het ADC niets over de wijze van beoordelen. Over de wijze van beoordelen ben ik uitgekomen bij Rubrics ofwel rubriekbeoordelingen.

Vanuit deze twee uitgangspunten heb ik een eerste concept handboek geschreven. Gekoppeld aan het concept handboek heb ik een onderzoek gehouden onder de medewerkers van het team Sport en Bewegen. Middels dit onderzoek heb ik naar hun mening gevraagd ten aanzien van het handboek. Naar aanleiding van deze onderzoeksresultaten heb ik het handboek bijgesteld en de volgende aanbevelingen gedaan. Er dient gekeken te worden of turnen gehandhaafd dient te blijven en of uitbreiding wenselijk is met fitness, outdoor en trends bij de sportieve activiteiten. De sportieve activiteiten, atletiek, dans, grondvormen van bewegen, kamp & vechtsporten, racketsporten, sportspelen en zwemmen worden gehandhaafd. De vakdocent(en) dragen zorg voor deelvaardigheden en deze worden in overleg met het team Sport en Bewegen vastgesteld. Het ontwerpen en selecteren van oefeningen dient door middel van de voorgestelde praktijkproeven en/of simulaties te gebeuren. De beoordelingschalen zijn nog niet vast te stellen. Eerst dienen de sportieve activiteiten gekozen te worden (selectie van competenties). Op het moment dat de selectie van competenties vaststaat, kan verder gegaan worden met de vaststelling van de beoordelingsschalen.

Hoofdstuk 1: Inleiding

“De deelnemer ontwikkelt zich op school en in het werkveld tot een competente beroepsbeoefenaar. Door middel van zelfreflectie, zelfbeoordeling en beoordeling van derden leert de deelnemer de stand van zijn ontwikkeling kennen en kan hij met ondersteuning werken aan zijn ontwikkeling. Op een zeker moment bewijst hij aan de beoordelaar dat hij de vereiste competenties beheerst.” (bron: Koersplan 2006-2010, school voor welzijn en sport, ROC Eindhoven)

Van studenten worden in het huidige onderwijs andere zaken verwacht. Competenties is het toverwoord geworden. Feit is dat binnen de opleiding Sport & Bewegen vele competenties getoetst worden, maar de transparantie in beoordeling nog al eens ontbreekt. In het bijzonder is dit het geval bij de beoordeling van de praktische sportieve vaardigheden. Ten tweede is van belang om aan te geven dat uit gesprekken met docenten blijkt dat zij niet tevreden zijn met de wijze waarop de praktische sportieve vaardigheden op dit moment beoordeeld worden. Beoordeling van deze vaardigheden lijkt ondergeschikt aan de theorie. De docenten van de opleiding hebben aangegeven graag meer duidelijkheid te willen over de wijze van beoordelen van de praktische sportieve vaardigheden. Een laatste reden om tot een andere wijze van beoordelen te komen komt vanuit het werkveld. In gesprekken met vertegenwoordigers van het werkveld blijkt dat onze studenten onvoldoende onderlegd zijn op de praktische sportieve vaardigheden. Om een aanzet te geven voor een duidelijkere en transparantere wijze van beoordeling van competenties aangaande praktische sportieve vaardigheden is het van belang antwoord te krijgen op de vraag:

“Op welke wijze dienen de studenten in de eerste twee leerjaren van ROC Eindhoven, opleiding Sport & Bewegen beoordeeld te worden in hun persoonlijke ontwikkeling ten aanzien van praktische sportieve vaardigheden”

Doelgroepen scriptie

Deze scriptie is geschreven in het kader van mijn afstudeerproject voor de opleiding Pedagogiek aan de Fontys Hogeschool Pedagogiek te Tilburg. Het onderwerp van de scriptie is aangedragen door de adjunct-directeur van de opleiding Sport en Bewegen. Door middel van het schrijven van deze scriptie wil ik hem adviseren over de wijze van beoordelen van de praktische sportieve vaardigheden van onze studenten. Tevens wil ik een bijdrage leveren aan het in ontwikkeling zijnde handboek voor docenten van de opleiding Sport & Bewegen. In het handboek zijn protocollen en richtlijnen aangegeven waaraan de docenten van de opleiding Sport & Bewegen zich dienen te houden. Het thema waaraan mijn bijdrage geleverd zal worden is de beoordeling van studenten in hun ontwikkeling ten aanzien van praktische sportieve vaardigheden. Tevens kan mijn scriptie gebruikt worden om studenten te informeren wat er van hun verwacht wordt ten aanzien van praktische sportieve vaardigheden.

Doel scriptie

Het doel van deze scriptie is een handboek te schrijven voor docenten op welke wijze zij de studenten in de eerste twee leerjaren dienen te beoordelen in de ontwikkeling van de praktische sportieve vaardigheden. Door middel van het schrijven van een handboek wordt voor zowel docent als student helder wat er van hun verwacht wordt. De docent weet hoe hij dient te beoordelen, de student weet op welke wijze hij beoordeeld wordt. Deze transparantie kan tevens leiden tot een verbetering in niveau van de praktische sportieve vaardigheden van de studenten.

Als HBO-pedagoog kan ik door middel van deze scriptie bijdragen aan een stuk onderwijsvernieuwing. Door het schrijven van een theoretisch goed onderbouwde nieuwe beoordelingssystematiek voor de opleiding kan ik bijdragen aan de ontwikkeling van de student, de motivatie tot leren en duidelijkheid creëren bij zowel docent als student over wat er van hen wordt verwacht.

Afbakening

Een aantal actielijnen binnen het strategisch uitvoeringsplan 2006-2010 van ROC Eindhoven zijn van belang voor de invulling van de beoordeling. “Iedereen op de juiste plek”, “Leren met hoofd, handen en hart”, “Aanval op uitval”, “Uitdagende leer- en werkomgeving” en “het resultaat telt”. Op deze actiepunten zal ik hoofdstuk 2 uitvoeriger terugkomen.

Vanuit deze actiepunten wil ROC Eindhoven af van beoordeling in cijfers. Dit houdt voor de praktische sportieve vaardigheden in dat er niet in eerste instantie beoordeeld wordt met meetlatten, maar meer gekeken dient te worden naar de individuele leerdoelen en ontwikkeling van het individu.

Om de vraagstelling, “Op welke wijze dienen de studenten in de eerste twee leerjaren van ROC Eindhoven, opleiding Sport & Bewegen beoordeelt te worden in hun persoonlijke ontwikkeling ten aanzien van praktische sportieve vaardigheden” op een goede wijze te kunnen beantwoorden zullen een aantal deelvragen beantwoord dienen te worden.

Studenten dienen beoordeeld te worden in hun persoonlijke ontwikkeling. Dit impliceert dat de opleiding uitgaat van het beginniveau van de individuele student. Een eerste vraagstelling die daarbij hoort is, **“Op welke wijze stelt de docent het beginniveau van de individuele student vast”**.

Indien het beginniveau is vastgesteld houdt dit tevens in dat de opleiding vanuit dit vertrekpunt de ontwikkeling van de student moet gaan volgen. Een tweede vraag die dan gesteld kan worden is, **“Op welke wijze beoordeeld de docent de ontwikkeling van de student”**

Als laatste vind ik van belang dat er een minimale eis dient te zijn aan wat van de student verwacht mag worden. In mijn scriptie wil ik mij niet bezig houden

met wat de minimale eis dient te zijn. Tevens wil ik mij niet bezig houden met wat er per sport van studenten verwacht mag worden. Dit zijn zaken die elke vakdocent voor zijn vakgebied uit dient te werken. Mijn scriptie zal zich richten op de hoofdvraag en beide genoemde deelvragen.

Methode van onderzoek

Antwoord op de hoofd- en deelvragen zal verkregen worden door middel van literatuuronderzoek. Vanuit het literatuuronderzoek zal ik een eerste concept voor het docenten handboek schrijven. Middels een gestructureerd interview in de vorm van een gesloten vragenlijst die naar aanleiding van het lezen van het handboek dient te worden ingevuld door de docenten en de adjunct-directeur van de opleiding zal ik komen tot bijstelling van het handboek. Tevens zal ik aan de hand van dit onderzoek aanbevelingen doen over de operationalisering van het handboek.

Leeswijzer

In de scriptie zullen achtereenvolgens de volgende zaken aan bod komen. In hoofdstuk 2 de kaderstelling waarbinnen mijn scriptieonderwerp vorm dient te krijgen, het ROC als organisatie, de school voor Toerisme, Sport en Veiligheid en in het bijzonder de opleiding Sport & Bewegen en haar huidige wijze van beoordelen. In hoofdstuk 3 zal een kader geschetst worden met betrekking tot theoretische achtergronden van het beoordelen en specifiek het vaststellen van een beginsituatie en de ontwikkeling van de individuele student. In hoofdstuk 4 wordt het concept handboek beschreven. Op welke wijze dienen de docenten van de opleiding Sport en Bewegen om te gaan met de beoordeling en ontwikkeling van de individuele student. In hoofdstuk 5 zal door middel van kwantitatief onderzoek getoetst worden of het handboek in de praktijk werkbaar is voor de docenten van de opleiding Sport en Bewegen. In hoofdstuk 6 zullen de resultaten uit het onderzoek geïnterpreteerd worden en hieraan conclusies worden verbonden. Deze gegevens zullen gebruikt worden in hoofdstuk 7 om het handboek bij te stellen. De definitieve versie van het handboek zal in dit hoofdstuk worden weergegeven. In hoofdstuk 8 zal ik aanbevelingen doen op welke wijze er verder invulling gegeven dient te worden aan de beoordeling van de praktische sportieve vaardigheden

Hoofdstuk 2: Kaderstelling, missie en visie ROC Eindhoven

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal ik trachten het kader te schetsen waarbinnen mijn hoofdvraag en deelvragen beantwoord dienen te worden. In het paragraaf 2.2 zal ik een beeld schetsen van de organisatiestructuur van ROC Eindhoven en de visie en missie. In paragraaf 2.3 zal ik vijf van de tien actielijnen uit het strategisch uitvoeringsplan 2006-2010 van ROC Eindhoven toelichten. Ik heb voor de vijf actielijnen gekozen die een direct verband houden met de hoofd- en deelvragen in deze scriptie. De overige vijf zullen niet aan bod komen. In paragraaf 2.4 zal toegelicht worden op welke wijze binnen de school voor Toerisme, Sport en Veiligheid en specifiek de opleiding Sport en Bewegen omgegaan wordt met de beoordeling van studenten binnen de actielijnen uit het strategisch uitvoeringsplan 2006-2010 van ROC Eindhoven. Door deze kaderstelling te geven wordt duidelijk binnen welke grenzen ik mij zal moeten begeven bij het schrijven van het (deel van) handboek voor docenten.

2.2 Organisatie ROC Eindhoven¹

ROC Eindhoven heeft 24.000 studenten en 1.500 personeelsleden. ROC bestaat uit 20 scholen voor beroepsonderwijs - de school voor Toerisme, Sport en Veiligheid is één van deze 20 scholen -, 1 school voor volwasseneducatie, 1 school voor voortgezet onderwijs (Montessori College) en 1 school met funderende en schakelende programma's die toeliden naar een beroepsopleiding of werk. Tevens heeft ROC Eindhoven 6 ondersteunende diensten.

ROC Eindhoven kent een divisieorganisatie. Het topbestuur is het college van bestuur, waarbij de centrale concerndiensten zijn de medezeggenschapsraad, het bureau van het college van bestuur en het bureau beleidsevaluatie en control. Binnen het tweede bestuursniveau bevinden zich twee richtingen de scholen als aparte divisies en de diensten als aparte divisies.

Het college van bestuur is binnen het ROC verantwoordelijk voor het algemene strategisch management en de divisiedirecteuren zijn verantwoordelijk voor de te voeren strategie van hun school of dienst. Tevens bepalen zij op welke wijze hun school of dienst wordt gestructureerd en de wijze waarop taken uitgevoerd worden binnen een school of dienst.

Voor de school van Toerisme, Sport en Veiligheid betekent dit dat binnen de school een directeur aangesteld is en onder deze directeur werken een drietal adjunct-directeuren die ieder verantwoordelijk zijn voor hun eigen opleiding. Één adjunct voor de opleidingen Toerisme, één adjunct voor de opleidingen Sport en één adjunct voor de opleidingen veiligheid. (zie tabel 2.1)

---

¹ Organogram zie bijlage 1

Toerisme	Sport	Veiligheid
✚ Recreatiemedewerker ✚ Commercieel Medewerker Reizen ✚ Leisure & Hospitality Host ✚ Luchtvaartdienstverlener ✚ Leidinggevende Verkoop Reizen ✚ Leisure & Hospitality Executive	✚ Sport- en Bewegingsbegeleider ✚ Sport- en Bewegingscoördinator	✚ Assistent Toezicht en Veiligheid ✚ Oriëntatiejaar Koninklijke landmacht / Assistent Toezicht en Veiligheid ✚ Medewerker Vrede en Veiligheid ✚ Beveiliging

Tabel 2.1 Indeling opleidingen School voor Toerisme, Sport en Veiligheid
(www.roceindhoven.nl)

Elke opleiding krijgt vanuit de directie een eigen budget en is hier zelf voor verantwoordelijk. Voordelen hiervan zijn is dat de school zelf kan bepalen wat zij met het budget wil. De school kan bijvoorbeeld gastdocenten inzetten, waarvan de school belangrijk vinden dat ze aan onze studenten onderwijs geven. Ten aanzien van andere divisies kunnen wij gebruik maken van voornamelijk de dienstendivisies, zoals P&O, Facilitair, Communicatie, etc.

2.2.1 Divisionalisering ROC Eindhoven

ROC Eindhoven kan volgens Mintzberg getypeerd worden als een gedivisionaliseerde organisatie. ROC is opgebouwd uit verschillende zelfstandige eenheden, waarbij de grote lijnen wel bepaald worden door het college van bestuur. De invulling die gegeven wordt door de verschillende scholen en diensten (de divisies) kent hier wel een grote mate van zelfstandigheid. De scholen zijn allemaal branchegerichte scholen die zich elk op een bepaald deel van de markt richten. De school voor Toerisme, Sport en Veiligheid is een school die sterk gericht is op de sociale dienstverlenende sector. De school voor economie en administratie echter is veel meer gericht op opleidingen in de financiële dienstverlening. In het organigram in bijlage 1 is duidelijk te zien dat door een groot aantal opleidingen neer te zetten het risico van het ROC gespreid wordt. Men is niet afhankelijk van fluctuaties in arbeidspatronen, omdat (bijna) alle richtingen worden aangeboden. Gaat het in één sector minder kan dit opgevangen worden doordat het in andere sectoren beter gaat. Een tweede aanduiding dat het in de visie van Mintzberg bij het ROC om een gedivisionaliseerde organisatie gaat is de decentralisatie van verantwoordelijkheden. Elke school is er zelf verantwoordelijk voor om zijn budget op een zodanig efficiënt en effectief mogelijke manier in te zetten. Ze zijn zelf verantwoordelijk voor het goed (of niet goed) functioneren van hun eigen school. (Dam, van N, e.a., 2005: 436)

ROC Eindhoven kun je in deze context het beste aanmerken als een mechanistische organisatie die zich kenmerkt door een hiërarchische structuur waarbij economische en technische efficiency – in deze context is technische efficiency het zo efficiënt mogelijk inzetten van onderwijsmiddelen, docenten, lesmateriaal, gebouwen, etc. - centraal staat. (Dam, van N, e.a., 2005: 414)

Zoals genoemd is elke school verantwoordelijk voor het goed (of niet goed) functioneren van de eigen school. Dit houdt in dat de vrijheid bestaat om binnen de gestelde kaders op een eigen wijze met de beoordeling van studenten om te gaan. Dit is van belang, omdat er in antwoord op de hoofdvraag mogelijk een (voor ROC Eindhoven) nieuwe beoordelingssystematiek ontwikkeld wordt.

2.2.2 Visie en missie ROC Eindhoven

De kerntaak

De kerntaak van ROC Eindhoven is het **opleiden en kwalificeren van studenten**. Daardoor draagt de organisatie onder ander bij aan de ontplooiingsmogelijkheden van de individuele deelnemer. Het gaat om **verwerving van beroepscompetenties** (Kennis, Inzicht, Vaardigheden, Passende beroepshouding), maar ook om ontwikkeling van persoonlijke kwaliteiten van deelnemers.

De missie

ROC Eindhoven is een **open en stimulerende leeromgeving** voor jongeren en ouderen. Praktijkgericht en attractief leren leidt tot een optimaal rendement voor de deelnemers, gericht op de realisering van hun ambities. Naast perspectief geeft het onderwijs ook voldoening. ROC Eindhoven hecht grote waarde aan inbreng en betrokkenheid van deelnemers, medewerkers en maatschappelijke partners.

Een visie op het onderwijs

De kennismaatschappij stelt nieuwe eisen aan het onderwijs. De school wordt een open kenniscentrum waar eenzijdige kennisoverdracht is vervangen door veel verschillende leerprocessen. De school biedt met **nieuwe concepten en didactiek** deelnemers de mogelijkheid om kennis, vaardigheden en attitudes te verwerven en toe te passen.

Een visie op de student

ROC Eindhoven hecht groot belang aan het **aanspreken van alle verschillende studenten op hun eigen niveau**. Een persoonlijke benadering, tegemoetkomend aan de individuele mogelijkheden, vervangt de consumptie van algemene lesstof. Attractief en inspirerend leren komt in de plaats van 'leren moet'. ROC Eindhoven beschouwt de deelnemers aan het onderwijs als klanten en als kritische consumenten. ROC Eindhoven werkt aan een cultuur waarin ambities worden gewaardeerd en deelnemers en medewerkers worden uitgedaagd het beste uit zichzelf te halen. In eerste instantie draait het om de leerloopbaan van de student. Het succes in ontwikkeling van zijn of haar individuele talenten. Talent en inspanning van de deelnemers zijn doorslaggevend voor de resultaten die zij behalen.

2.3 Actielijnen strategisch uitvoeringsplan 2006-2010

Een aantal actielijnen binnen ROC Eindhoven haar strategisch uitvoeringsplan 2006-2010 zijn van belang voor de invulling van de beoordeling:

1. Iedereen op de juiste plek
2. Leren met hoofd, handen en hart
3. Aanval op uitval
4. Uitdagende leer- en werkomgeving
5. het resultaat telt

In de komende subparagrafen zal ik de bovengenoemde actielijnen verder toelichten.

2.3.1 Iedereen op de juiste plek

Niet elke student heeft een duidelijk beeld van het werkveld en de daarbij passende motivatie. Het zoeken naar eigen mogelijkheden en het aftasten van grenzen is kenmerkend voor de leeftijdsfase waarin de student verkeerd.

De organisatie en inhoud van onderwijs moet daarom ruimte bieden voor de ontdekkingstocht van de studenten. Van belang is om de intake van aangemelde studenten in een ROC-breed kader te zien. Intake vertalen naar leerarrangementen, procedure en uitvoering EVC's, elke deelnemer een (studie)loopbaanbegeleider en het opleiden van medewerkers voor deze taken.

2.3.2 Leren met hoofd, handen en hart

In het verder ontwerpen en invoeren van competentiegericht onderwijs is het zaak de medewerkers van ROC Eindhoven blijvend te appelleren aan het werken met hoofd, handen en hart. In een lerende organisatie worden ook de studenten uitgedaagd om in hun opleiding het beste uit zichzelf te halen (Strategisch Uitvoeringsplan 2006-2010, blz. 38)

Binnen ROC Eindhoven wordt gezocht naar een evenwicht tussen ROC-breed voorbereiden en het op scholen ontwikkelen en invoeren van vernieuwend onderwijs.

2.3.3 Aanval op uitval

Een van de kenmerken van het Nederlandse onderwijsbestel is de hoge uitval van jeugdigen in het beroepsonderwijs. Inzet dient te zijn dat alle talenten tellen. Het tot ontwikkeling brengen van elk talent veronderstelt een sluitende leerlijn voor elke student.

De vernieuwde competentiegerichte benadering beoogt een betere aansluiting op de (on)mogelijkheden van de studenten. De student draagt zelf medeverantwoordelijkheid voor de voortgang van zijn of haar leerloopbaan. "Binden en Boeien" is het devies.

Inzet bij een aanpak die uitgaat van een “sluitende aanpak” en een “sluitend aanbod” dient te zijn “kennen en gekend worden”. Het persoonlijke verhaal van elke deelnemer wordt gekend door de betrokken docenten. Uitdagingen daarbij zijn, elke deelnemer een “persoonlijke coach”, actieve begeleiding van deelnemers bij het wisselen van opleiding en aangepaste onderwijslogistiek om een tussentijdse “switch” mogelijk te maken.

2.3.4 Uitdagende leer- en werkomgeving

Een uitdagende leeromgeving roept actief leergedrag op. Tevens is school een ontmoetingsplaats die sociaal gedrag stimuleert. Verbetering van huisvesting door nieuwe aansprekende gebouwen, waarvan de nieuwbouw van de school voor Toerisme, Sport en Veiligheid er één is.

Studenten en medewerkers gaan tevens steeds meer gebruik maken van geautomatiseerde en multimediale vormen van informatieverwerking en kennisverwerving. ROC Eindhoven heeft hier aandacht voor middels het “Masterplan Applicaties onderwijs en bedrijfsvoering”

2.3.5 Het resultaat telt

Van sturen op uitvoering van regels tot sturen op resultaat. Onderwijsinstellingen moeten voldoende ruimte krijgen om zelf in te kunnen spelen op nieuwe uitdagingen. Het onderwijs is toe aan een andere benadering door de overheid. Minder “corrigerende” en meer “stimulerende” en “investerende” uitnodigingen.

Afgelopen jaren is gewerkt aan een verbetering van de gegevenshuishouding over het primaire proces en de ondersteunende processen, zoals betrouwbaarheid, volledigheid en tijdigheid. Op deze basis moet onder andere gewerkt worden aan versterken van informatie over de voortgang in ontwikkeling van de student.

2.4 Wijze van beoordelen van de opleiding Sport en Bewegen

Studenten van de opleiding Sport en Bewegen worden beoordeeld op een viertal onderdelen in de eerste twee leerjaren. Te weten:

1. Voortgang
2. Beroepshouding
3. Werkveldprojecten
4. Sportvaardighedentabel

In de OER² zijn de eisen opgenomen, waaraan de studenten zich moeten houden om overgang naar een hoger leerjaar te bewerkstelligen. In de volgende subparagrafen zal ik punt 1 tot en met 4 verder toelichten.

---

² OER = Onderwijs Examen Regeling

2.4.1 Beoordeling van de voortgang

Volgens het OER dienen leerlingen aan bepaalde eisen te voldoen. De opleiding werkt om de voortgang van onze leerlingen te toetsten met zogenoemde voortgangskaarten (zie bijlage 2 voor een voorbeeld). Per periode ontvangt de student een voortgangskaart met wat er van de student verwacht wordt gedurende de lopende periode. Dit betekent dat de student in zowel het eerste als het tweede leerjaar 4 voortgangskaarten en om deze reden ook 4 beoordelingsmomenten heeft. Op de voortgangskaart staan voortgangselementen. Van de voortgangselementen dienden de leerlingen 80% voldoende af te ronden om een voldoende voortgangsbeoordeling te verkrijgen. Iedere docent bepaalt zelf hoe het voortgangselement van zijn of haar vak ingevuld wordt en op welke wijze deze wordt beoordeeld, de kwaliteitseisen liggen wat dit betreft dus niet vast. Wat vastligt ten aanzien van de beoordeling is dat deze altijd met onvoldoende of voldoende beoordeeld dient te worden, de werkstandaard ligt wel vast. Een ieder is ook vrij door middel van welke didactische werkvorm hij of zij het voortgangselement toetst, dus in welke mate hij welke middelen gebruikt. Op de **voortgangskaart wordt theoretische vooruitgang getoetst** en geen praktische sportieve vaardigheden.

Voor elk voortgangselement heeft een student twee kansen. Indien een voortgangselement onvoldoende is behaald, dient dit element binnen 5 weken na het einde van de periode te zijn herkanst. Indien deze tweede beoordeling tevens met onvoldoende wordt beoordeeld blijft deze onvoldoende als definitief staan.

Bij een onvoldoende beoordeling van één of meer voortgangskaarten is de student een bespreekgeval in de deelnemersbespreking. Het docententeam zal overleggen of de betreffende student wel of niet bevorderd wordt naar een hoger leerjaar.

2.4.2 Beoordeling van de beroepshouding

De **ontwikkeling van de beroepshouding wordt beoordeeld op de houdingskaart**. Op de houdingskaart (zie bijlage 3) staan houdingsvaardigheden omschreven in gedrag. Elke 10 weken wordt de houdingskaart ingevuld.

De houdingslijst geeft aan dat er meerdere onderdelen zijn waaraan de opleiding waarde hecht en die ontwikkeld dienen te worden. Aangezien een deelnemer eerst dient te wennen aan de nieuwe keuzerichting / klas / studiehouding / samenwerking, worden sommige aspecten pas later mee genomen in de beoordeling.

De items op de houdingskaart geven het eindniveau aan waar de student aan het einde van het schooljaar aan moet voldoen. Wanneer we praten over een eindniveau is het logisch dat we ook een beginniveau moeten hebben. De student kan nog niet alles bij aanvang van de studie. Iedere periode wordt de score afgezet tegen het eindniveau en verwacht mag worden dat de scores gedurende het schooljaar dan ook oplopen richting het gewenste eindniveau.

Met andere woorden een 1 in periode 1 is geen ramp, als in periode 2 er maar geen 1 blijft staan.

Er worden 4 niveaus gehanteerd om de beroepshouding te beoordelen:

Niveau 1: Het gedrag wordt nooit getoond

Niveau 2: Het gedrag wordt soms getoond

Niveau 3: Het gedrag wordt vaak getoond

Niveau 4: Het gedrag wordt altijd getoond

Tijdens de deelnemersbespreking overleggen de loopbaanbegeleider en docenten met elkaar over de houding aan de hand van de houdingslijst. Het resultaat van dat overleg wordt door de loopbaanbegeleider met de student besproken. Op het einde van blok 1, 2 en 3 heeft deze beoordeling een signalerende functie. Met andere woorden, we geven als opleiding een signaal af dat het de goede richting in gaat of dat er nog op bepaalde punten extra aan de houding gewerkt dient te worden. Dat kan betekenen dat de student specifieke begeleiding of ondersteuning, eventueel bij het zorgteam, krijgt aangeboden.

Aan het eind van blok 4 moet de houding voldoende beoordeeld worden (op alle onderdelen score 3 of 4). Wanneer in de houdingslijst op het einde van blok 4 de score 2 nog voorkomt, wordt in de docentenvergadering besloten of de student wel of niet bevorderd kan worden naar het volgende leerjaar en onder welke voorwaarden.

Mocht de beoordeling van je houding aan het einde van semester 4 niet voldoende zijn dan bekijkt de opleiding samen met de student wat de beste oplossing is.

2.4.3 Werkveldprojecten

In het kader van **kennismaking en ervaring opdoen met het werkveld** dienen eerste en tweedejaars studenten werkveldprojecten uit te voeren. Deze werkveldprojecten worden niet kwalitatief beoordeeld. Het meedoen aan, ervaring opdoen in volstaat. In het eerste jaar dient de student 100 studiepunten te behalen en in het tweede leerjaar 60 studiepunten. De student krijgt per activiteit die hij voorbereidt, uitvoert of begeleidt studiepunten. De studiepunten worden toegekend aan de hand van diverse criteria (zie bijlage 4, beoordelingsformulier werkveldprojecten).

Indien een student niet voldoet aan de studiepunteneis is hij bespreekgeval in de deelnemersbespreking. Het docententeam zal overleggen of de betreffende student wel of niet bevorderd wordt naar een hoger leerjaar.

2.4.4 Sportvaardigheidentabel

De sportvaardigheidentabel (zie bijlage 5, sportvaardigheidentabel) bevat **praktische sportieve vaardigheden**. De opleiding gaat er van uit dat een deel van de vaardigheden beoordeeld wordt in leerjaar 1 en een deel van de vaardigheden beoordeeld wordt in leerjaar 2. Indien de student op het einde

van het tweede leerjaar niet voldaan heeft aan de eisen van de sportvaardighedentabel dan is de student een bespreekgeval in de deelnemersbespreking. Het docententeam zal overleggen of de betreffende student wel of niet bevorderd wordt naar een hoger leerjaar.

De sportvaardighedentabel is het voortgangselement waar deze scriptie zich op richt. Het huidige schooljaar 2007-2008 is het eerste schooljaar dat er gewerkt wordt met de sportvaardighedentabel. Er is nog geen duidelijke systematiek aanwezig waarop en hoe de studenten getoetst dienen te worden. Dit is één van de redenen om mijn scriptie over dit onderwerp te schrijven.

2.5 Samenvatting

Door de divisiestructuur die ROC Eindhoven kent bestaat de mogelijkheid tot het zelf ontwikkelen van onderwijs mits dit binnen de kaders van de visie en missie en het strategisch uitvoeringsplan 2006-2010 past. Als kerntaak heeft het ROC het opleiden en kwalificeren van deelnemers, waarbij het gaat om het verwerven van de nodige beroepscompetenties (Kennis, Houding en Vaardigheden), maar ook om individuele ontplooiingsmogelijkheden. ROC Eindhoven wil een open en stimulerende leeromgeving creëren, waarbij praktijkgericht en attractief leren een optimaal rendement oplevert, gericht op de realisering van hun ambities. De school biedt met nieuwe concepten en didactiek studenten de mogelijkheid, kennis, houding en vaardigheden toe te verwerven en toe te passen. ROC Eindhoven hecht hierbij grote waarde aan het aanspreken van studenten op hun eigen niveau.

Binnen het strategisch uitvoeringsplan 2006-2010 zijn er een aantal actielijnen geschetst die van toepassing zijn op het onderwerp van deze scriptie, ieder een op de juiste plek, leren met hoofd, handen en hart, aanval op uitval, uitdagende leer- en werkomgeving en het resultaat telt. Binnen de kaders zoals hier geschetst ligt mijns inziens voldoende ruimte om invulling te geven aan de individuele ontwikkeling van de eerste en tweedejaars studenten van de opleiding Sport en Bewegen ten aanzien van de praktische sportieve vaardigheden.

Uit onderzoek naar de huidige beoordelingssystematiek komt duidelijk naar voren dat de praktische sportieve vaardigheden op dit moment onvoldoende transparant zijn in beoordeling. Op het moment is er een sportvaardighedentabel die op vele manieren te interpreteren is. Hier ligt een duidelijke taak om hier meer transparantie en duidelijke structuur in aan te geven.

Hoofdstuk 3: Literatuuronderzoek en aanbevelingen met betrekking tot beoordelen

3.1 Inleiding

In hoofdstuk 2 is het kader geschetst waarbinnen het beoordelen van de studenten van de opleiding Sport en Bewegen zich dient te bevinden. Tevens is een beeld geschetst van de huidige situatie. Om een goed vertrekpunt te hebben voor het schrijven van een docentenhandleiding stel ik mij in dit hoofdstuk de volgende vragen. Het komt er op neer, wat is beoordelen, waarom beoordelen we, wie beoordelen we, wat beoordelen we, wanneer beoordelen we en hoe beoordelen we. Logischerwijs heb ik mij in de literatuurstudie als eerste gericht op de zoekterm beoordelen, gaande mijn zoekproces kwam ik andere zaken tegen die gekoppeld zijn aan beoordelen. Het vaststellen van de beginsituatie, wat mij leidde naar de term assessment. Al zoekende op deze term kwam ik in vakliteratuur gericht op het bedrijfsleven het Assessment Development Center (ADC) tegen. Dit leek mij een zeer interessant concept om toe te passen binnen onderwijs. Ook hier heb ik een boek gevonden wat ADC koppelt aan het hoger onderwijs. Een van mijn uitgangspunten binnen mijn literatuuronderzoek zal worden of een ADC toe te passen is op de beoordeling van studenten in hun persoonlijke ontwikkeling ten aanzien van praktische sportieve vaardigheden binnen het Middelbaar Beroeps Onderwijs. Over de wijze van beoordelen ben ik op Internet het concept van beoordelen door middel van Rubrics (of rubrieken) tegen gekomen. Tevens zal ik onderzoeken of het gebruik van “Rubrics” gewenst is ten aanzien van het scriptieonderwerp. In dit hoofdstuk ga ik onder andere op zoek naar een antwoord op de deelvragen, **“Op welke wijze stelt de docent het beginniveau van de individuele student vast”** en **“Op welke wijze beoordeelt de docent de ontwikkeling van de student”**

3.2 Wat is beoordelen

Volgens het woordenboek heeft beoordelen als definitie **“een oordeel vellen, zijn goed- of afkeuring uitspreken over”**. Tom Coens en Mary Jenkins koppelen in hun boek, “beoordelen functioneert dat”, beoordelen aan functioneren. Functioneren heeft als definitie, “in functie zijn, de functie of taak vervullen van”. Als beide definities gecombineerd worden houdt dit in dat beoordeling een proces is waarbij een oordeel wordt geveld over iemand zijn functioneren. (Coens, T, e.a., 2000, 36). Bij beoordeling spreken we over processen gericht op individuele prestaties.

In het onderwijs dragen beoordelingen bijna altijd een waardering met zich. Beoordelingen geven een waardering aan van docenten voor de leerprestaties van studenten. (H.J.M van Berkel, A.E. Bax, 1993: 7)

In beoordelen herkennen we samenvattend een aantal belangrijke aspecten:

- Een oordeel vellen over
- Goed- of afkeuring uitspreken over
- Het vervullen van een functie of taak
- Het waarderen van een inspanning of leerprestatie

3.3 Wat is het doel van beoordelen

Beoordelingen in het onderwijs spelen een rol bij het voorspellen van toekomstig gedrag in een vervolgopleiding of op een werkplek, het selecteren voor een vervolgopleiding of werkplek, het sturen van het leerproces via feedback en feedbackforward, het bepalen van het niveau van kennis en vaardigheden, het vergelijken van studenten, klassen, jaren, enzovoort met elkaar, het operationaliseren van onderwijsdoelen, het motiveren van studenten en het evalueren van onderwijs. (H.J.M van Berkel, A.E. Bax, 1993: 1-2)

In het boek “beoordelen functioneert dat ?” noemen Tom Coens en Mary Jenkins een aantal veelgehoorde reacties op de vraag, “waarom houden we beoordelingen ?”. (zie figuur 3.1)

Feedback geven	Doelen stellen en meten
Screenen voor promotie	Motiveren en waardering geven
Functioneren verbeteren	Beslissingen over inkrimpingen en ontslag
Coachen en begeleiden	Salarisverhoging
Counseling voor slechte presteerders	Metten van individuele prestaties
Behoeftte aan ontwikkeling en training	Juridische documentatie
Loopbaanontwikkeling	

Figuur 3.1 Veelgehoorde reacties – Waarom houden we beoordelingen (T.Coens, M.Jenkins, 2000: 40)

Als ik twee bovenstaand benaderingen naast elkaar leg kom ik tot onderstaande opsomming waarom er beoordeeld wordt in het onderwijs:

- ✚ feedback geven
- ✚ screenen voor overgang (promotie)
- ✚ functioneren verbeteren
- ✚ coachen en begeleiden
- ✚ counseling voor slechte presteerders
- ✚ behoefte aan ontwikkeling en training
- ✚ (studie)loopbaanontwikkeling, selecteren voor een vervolgopleiding of werkplek
- ✚ doelen stellen en meten, het operationaliseren van onderwijsdoelen
- ✚ motiveren en waardering geven, het motiveren van studenten
- ✚ beslissingen over studiebeëindiging (inkrimping en ontslag)
- ✚ meten van individuele prestaties, het bepalen van het niveau van kennis en vaardigheden
- ✚ juridische documentatie
- ✚ voorspellen van toekomstig gedrag
- ✚ het vergelijken van studenten, klassen, jaren, enzovoort met elkaar
- ✚ evalueren van onderwijs

De opsomming kan grofweg onderverdeeld worden in 3 domeinen. De **ontwikkeling van de student**, het **meten** en **rapportage van gegevens**.

Ten aanzien van de ontwikkeling van de student zijn er twee kanten te onderscheiden. Enerzijds wat de rol is van de docent en anderzijds wat de rol is van de student. De docent geeft feedback, probeert het functioneren van de student te verbeteren, coach en begeleid de student, biedt de mogelijkheid tot

counseling bij slechte presteerders en probeert toekomstig gedrag van de student te voorspellen. De student heeft behoefte aan studieloopbaanontwikkeling en training en ontwikkeling op specifieke gebieden en wil zijn functioneren verbeteren.

Het meten is tot op heden voornamelijk een aangelegenheid van de docent, hij screent de student en bepaalt of deze over kan gaan naar een hoger leerjaar, hij neemt beslissingen over het behalen van een opdracht, hij meet de individuele prestaties en leidt hier het niveau van kennis en vaardigheden uit af. Als opleiding dienen we ons af te vragen of dit voorbehoud gehandhaafd dient te blijven of dat andere wijzen van (zelf)beoordeling hieraan toegevoegd kunnen worden. Binnen de visie van ROC Eindhoven is het tweede wenselijk.

Het rapporteren is voornamelijk gericht op het management, zij zijn verantwoordelijk voor het stellen van onderwijsdoelen en het evalueren daarvan, zij zijn verantwoordelijk voor de juridische documentatie, zij zijn verantwoordelijk voor het vergelijken van studenten, klassen, jaren, enz. met elkaar en het verbinden van consequenties hieraan en zij zijn verantwoordelijk voor het evalueren van onderwijs.

3.4 Op welke doelgroep heeft de beoordeling betrekking

De leeftijdscategorie van de studenten binnen de opleiding Sport en Bewegen bevindt zich tussen de 17 en 21 jaar, ofwel in de adolescentie. Adolescentie is de periode tussen de kinderleeftijd en de volwassenheid en kenmerkt zich door zowel biologische, psychosexuele, sociale als cognitieve veranderingen. Al deze ontwikkelingen worden geïntegreerd in het beeld dat de jongere van zichzelf heeft.

In de adolescentie spelen vragen als, wie ben ik eigenlijk ?, wat vinden anderen van mij ? en hoe wil ik zijn een duidelijke rol ?. In deze periode van onzekerheid van de jongere is dit een belangrijk gegeven indien je de jongere gaat beoordelen.

Als we het aspect beoordelen nemen gaat dit voornamelijk over de vraag wat vinden anderen van mij ?. Tegen het licht gezien van de vragen hoe de jongere zichzelf ervaart kan dit het zelfvertrouwen van de jongere zowel positief als negatief beïnvloeden.

3.5 Wat beoordeel je bij de praktische sportieve vaardigheden

In de vraagstelling, "Op welke wijze dienen de studenten in de eerste twee leerjaren van ROC Eindhoven, opleiding Sport & Bewegen beoordeeld te worden in hun persoonlijke ontwikkeling ten aanzien van praktische sportieve vaardigheden", vallen een tweetal zaken op met betrekking tot wat te beoordelen. In eerste instantie persoonlijke ontwikkeling en in tweede instantie praktische sportieve vaardigheden.

Indien je persoonlijke ontwikkeling wilt gaan beoordelen houdt dit in dat je gaat starten vanuit de beginsituatie van de individuele student. Er zijn diverse mogelijkheden om beginniveau vast te stellen. Één van de mogelijkheden die ik in de literatuur ben tegengekomen is een assessment (Zie § 3.5.1).

Praktische sportieve vaardigheden zijn vaardigheden die de student laat zien bij de uitvoering van een selectie van sportieve vakgebieden. Op dit moment kunnen studenten zich praktisch ontwikkelen middels de volgende vaardigheden:

- Atletiek
- Dans (bewegen op muziek)
- Grondvormen van bewegen
- Kamp- en vechtsporten
- Racketsporten
- Sport(team)spelen
- Turnen
- Zwemmen

Het gaat binnen het onderwerp van deze scriptie heel duidelijk over het **beoordelen van vaardigheden**. Dick de Bie en Jos de Kleijn schrijven binnen hun boek “wat gaan we doen ?” over het toetsen in de vaardigheidsleerlijn. Dit houdt in dat vaardigheden geleerd worden door deze veelvuldig gericht te oefenen, gevolg door een analyse van de voortgang in beheersing. Controleren vormt een belangrijk deel van het leerproces. Het zou inefficiënt zijn het toetsen en beoordelen te beperken tot het einde van de rit. (Bie, de D, e.a.,2001: 143) Op het hoe en wanneer toetsen kom ik nog terug in § 3.6 en § 3.7.

3.5.1 Assessment van competenties

Indien ik assessment in het woordenboek opzoek wordt er als definitie gegeven, “de beoordeling van een werknemer of sollicitant op geschiktheid voor een functie”. Het woord komt uit het Engels, daar heeft het de iets ruimere betekenis van beoordeling. Er worden daar ook andere beoordelingen mee bedoeld dan alleen die van personeel. Ook procedures en producten etc. Die bredere betekenis begint ook in het Nederlands door te dringen. (www.wikipedia.nl)

“Screenen van talent en potentieel wordt georganiseerd om competenties van personen vast te stellen, gerelateerd aan succescriteria voor verlangd functioneren. Het gaat bij “assessment for development” veel meer om de inpassing van beoordeling in een personeelsontwikkelingsbeleid, dan om een enkele bepaling van geschiktheid” (Tillema, 1994: 8)

Een aantal nieuwe termen komen in de quote van Tillema naar voren, competenties, succes criteria voor verlangd functioneren, inpassing van beoordeling in een personeelsontwikkelingsbeleid (in mijn geval onderwijsontwikkelingsbeleid).

“Competenties zijn vermogens (cognitieve- en handelingsvaardigheden) van een student / werknemer die hem / haar in staat stellen op een adequate wijze taken uit te voeren, oplossingen te vinden en deze te realiseren op de werkplek” (Eringa, K, e.a., 2000: 13)

De juiste mix:

“Competentiegericht beoordelen is gericht op een inzet van kennis (weten), vaardigheden (kunnen) en houding (zijn, willen) in reële beroepspraktijksituaties en in de maatschappij.” (MBO raad, 2007: 11)
Voor het beoordelen van competenties kan een onderscheid worden gemaakt in:

- 🧩 Ontwikkelingsgericht (of formatief) beoordelen
- 🧩 Kwalificerend (of summatief) beoordelen.

In mijn vraagstelling komt duidelijk naar voren dat ik mij wil richten op de ontwikkelingsgerichte beoordeling. Het gaat om het ontwikkelen van vermogens. Feedback geven aan de studenten met betrekking tot hun functioneren, moet deze ontwikkeling bevorderen.

3.5.2 Assessment Development Center

Indien ik de termen assessment en ontwikkeling (development) koppel krijg ik te maken met ADC's³. Een ADC is een geschikte manier om (de voortgang van) competenties te kunnen beoordelen met het oog op verdere ontwikkeling van competenties.

“De assessment center methode is een procedure, waarbij op systematische wijze en met gebruikmaking van zowel groeps- als individuele oefeningen, test en simulaties, wordt getracht die kwaliteiten vast te stellen, die essentieel zijn voor een goede functie-uitoefening van een of meer (toekomstige) medewerkers” (Eringa, K, e.a., 2000, 26)

³ Assessment Development Center's

De belangrijkste uitgangspunten van een ADC zijn:

- ✚ Gedrag voorspelt gedrag
- ✚ Gestandaardiseerde evaluatie van gedrag
- ✚ Functiespecifieke simulaties
- ✚ Gebaseerd op meervoudige observaties
- ✚ Meerdere getrainde observatoren
- ✚ Gedragsbeoordelingen
- ✚ Eindprofiel in termen van competenties
- ✚ Meerdere instrumenten.

3.5.3 Functies van het ADC binnen onderwijs

Binnen onderwijs zijn een aantal functies van ADC's te onderscheiden:

1. Selectie
2. Ervaring opdoen met selectieprocedures
3. Erkenning van EVC's⁴
4. Studieloopbaancoaching
5. Explicitering en operationalisering van eindtermen
6. Vaardigheidsbeoordeling
7. Onderwijsevaluatie

Bij de beoordeling van praktische sportieve vaardigheden zijn er een aantal functies van belang die ik verder zal toelichten.

- ✚ Voor de opleiding Sport en Bewegen melden zich elk jaar 400 à 500 studenten aan. Slechts 125 van deze studenten kunnen geplaatst worden binnen de opleiding. Dit betekent dat deze studenten een praktische test dienen te ondergaan. **Assessment Center technieken** kunnen worden toegepast binnen de **selectieprocedure**.
- ✚ Ook binnen ROC Eindhoven zal er in de toekomst gewerkt gaan worden met flexibele leerroutes, door middel van **Assessment Center technieken** kunnen **EVC's** worden vastgesteld.
- ✚ Deelname aan een **ADC** geeft de student en de loopbaanbegeleider inzicht in zijn of haar **sterke en zwakke kanten**. Studenten en loopbaanbegeleiders kunnen deze informatie gebruiken bij de keuze van studietrajecten, BPV-plaatsing, e.d.
- ✚ Het **ADC** kan een **centrale rol** spelen in het **meten van voortgang** op het terrein van vaardigheden en specifiek **praktische sportieve vaardigheden**.

Een keus wordt gemaakt voor een ADC als instrument om de persoonlijke ontwikkeling van de student te volgen. In het gebruik van een ADC kunnen drie fasen onderscheiden worden: de ontwikkeling, de uitvoering en de evaluatie en onderhoud. (zie tabel 3.1)

---

⁴ Eerdere Verworven Competenties

Ontwikkelen	Uitvoeren	Evalueren en onderhouden
Uitvoeren functieanalyse	Opstellen draaiboek, werven en indelen van deelnemers	Evalueren van de oefeningen
Selecteren competenties	Organisatie van ruimtes en faciliteiten	Evalueren door de studenten
Ontwerpen en selecteren oefeningen	Werving en training van assessoren en rollenspelers	Psychometrische analyse
Opstellen beoordelingsschalen en scoringsregels	Afnemen ADC-oefeningen	Bijstellen van het instrumentarium
	Verzorgen rapportage en nazorg	

Tabel 3.1: 3 fasen in het gebruik van een ADC (Eringa, K, e.a., 2000: 37)

In hoofdstuk 4, waarbinnen het concept handboek wordt geschreven voor de docenten van de opleiding Sport en Bewegen zal ik mij voornamelijk richten op de ontwikkeling van het ADC.

3.6 Hoe beoordeel je praktische sportieve vaardigheden

Bij het zoeken naar hoe de studenten beoordeelt dienen te gaan worden ben ik op zoek gegaan naar ontwikkelingsgerichte beoordelingen. Door de zoektermen in te geven in google vond ik een beoordelingssystematiek genaamd Rubrics (of rubrieken). Na het doorlezen van de site leek mij de beoordeling door middel van Rubrics een zeer geschikte voor onze opleiding, daar hij prima past binnen de missie en de visie van het ROC Eindhoven.

3.6.1 Wat zijn Rubrics ?

Rubrics is een beoordelingssystematiek voor de beoordeling van praktische opdrachten. Rubrics komt uit het engels en betekent rubrieken. Deze rubrieken zijn te onderscheiden in vaardigheden die de leerlingen moeten tonen bij de uitvoering van praktische opdrachten. Docenten werken bij Rubrics met een vooraf bepaald beoordelingsschema en lichten dit toe aan studenten.

Bijvoorbeeld in een partijspel voetbal wil de docent beoordelen op techniek, tactiek, samenspel en coachen. In een dergelijk geval werk je met rubrieken. Deze rubrieken zijn nader te onderscheiden in volgorde van belangrijkheid door een maximaal aantal punten per rubriek te noemen. (zie tabel 3.2)

Techniek	40 punten
Tactiek	30 punten
Samenspel	20 punten
Coachen	10 punten

Tabel 3.2: Eenvoudige voorbeeldrubric voetbal partijspel

Binnen de deelvaardigheden – in het voorbeeld (tabel 3.2), techniek, tactiek, samenspel en coachen - is elk niveau onder te verdelen in diverse beheersingsgraden. Bijvoorbeeld beginner-, gevorderde- en expertniveau. Het voorbeeld van het partijspel voetbal kan dan als volgt worden weergegeven.

Beginner	Gevorderde	Expert
24 punten indien het dribbelen, drijven, passen en trappen zonder weerstand beheerst wordt	32 punten indien men tevens de genoemde zaken beheerst met lichte weerstand	40 punten indien men genoemde zaken beheerst met (zeer) zware weerstand
18 punten indien men een systeem kan uitleggen	24 punten indien men een systeem kan toepassen met geen (of lichte) weerstand	30 punten indien men een positiespel kan toepassen onder zware weerstand
12 punten indien met matig samenspeelt	16 punten indien men goed samenspeelt	20 punten uitstekend samenspeelt
6 punten minimaal éénmaal een technische aanwijzing wordt gegeven	8 punten indien men daarnaast de anderen stimuleert tot activiteit	10 punten indien men daarnaast het team stuurt en mensen naar hun positie wijst
Totaal: max 62 punten	Totaal: max 80 punten	Totaal: max 100 punten

Tabel 3.3: Voorbeeldrubric inclusief niveau's

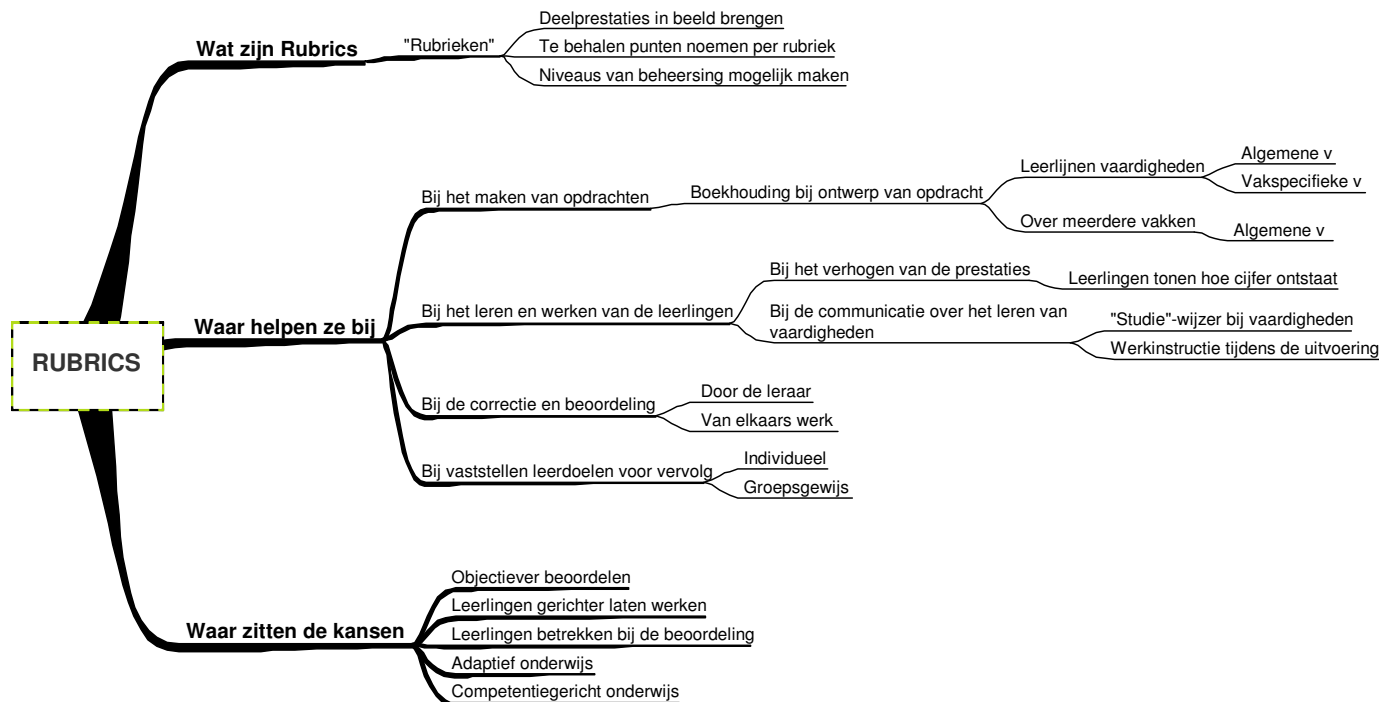
3.6.2 Waar helpen Rubrics bij ?

Rubrics kunnen helpen bij het ontwerpen van opdrachten voor studenten en voor een zorgvuldige opbouw van vaardigheden. Op deze wijze ontstaat een leerlijn voor de betreffende vaardigheid. Tevens kunnen Rubrics gebruikt worden de student duidelijk te maken waar het bij de uitvoering van de opdracht om gaat. Van belang is dan wel om vooraf aan te geven aan de student waar hij op beoordeeld gaat worden. De student weet dan wat er van hem wordt verwacht. Rubrics kunnen tevens helpen bij evaluatie, correctie en beoordelingen van opdrachten waarin vaardigheden een belangrijke rol spelen. Rubrieken kunnen zo opgebouwd worden dat studenten worden betrokken bij de beoordeling. Als laatste kunnen rubrieken als middel dienen om duidelijk te krijgen waar de sterke en zwakke kanten van de leerling liggen. Rubrics zijn een hulpmiddel om de student te begeleiden in zijn ontwikkeling.

3.6.3 Waar liggen de kansen van het gebruik van Rubrics ?

In vernieuwing van onderwijs wordt gezocht naar het overdragen van verantwoordelijkheden van de docent naar de student. In deze beoordelingssystematiek is het mogelijk om (delen) van de Rubrics door elkaar of door zichzelf te laten beoordelen. Zelfbeoordeling of beoordeling van elkaar is in het dagelijkse en beroepsmatige leven een belangrijke competentie geworden. Buiten dat neemt het de docent werk uit handen. Dit vereist wel dat studenten er vertrouwd mee zijn of vertrouwd mee raken.

Indien vaardigheden zichtbaar zijn gemaakt middels Rubrics, bestaat de mogelijkheid tot het verkrijgen van EVC's. Studenten kunnen al aangetoond hebben over de vaardigheden te beschikken. Ze kunnen zich dan beter richten op de zaken waarin zij verbetering kunnen halen in plaats van op zaken die zij al beheersen.

Figuur 3.2: Mindmap Rubrics

3.7 Wanneer beoordelen

Zoals aangegeven in § 3.5 zou het volstrekt onlogisch zijn indien je werkt met vaardigheidsleerlijnen om deze alleen op het einde van de rit te toetsen. Opdrachten dienen zodanig te zijn dat studenten voortdurend de vorderingen op een correcte wijze kunnen toetsen en beoordelen. Indien men kiest voor een momentopname en aan deze momentopname (ernstige) consequenties verbonden zijn, zoals bijvoorbeeld overdoen van een periode kan dit vervelende gevolgen hebben voor de motivatie van de student. Tevens is van belang dat studenten leren zichzelf en elkaar te beoordelen bij het verwerven van vaardigheden. Dit kan tevens druk bij docenten wegnemen en kan organisatorische consequenties hebben te verlichting van de taak van docenten. Door verschillende beoordelingen te vergelijken kan de student inzicht krijgen in de te volgen leerroute, zoals herhalen van vaardigheden of uitbreiden van vaardigheden. Mogelijkheden bestaan om vaardigheden vast te leggen op video en deze door de student of medestudenten. De docent kan dergelijke zelftoetsen eventueel betrekken in de eindbeoordeling of eindtoets. Tevens kan de mogelijkheid bestaan dat de student geen eindtoets doet, omdat hij gedurende de periode(s) al het vereiste niveau heeft laten zien. (Bie, de D, e.a., 2001: 143-144)

3.8 Samenvatting

In dit hoofdstuk is door middel van literatuurstudie theoretisch onderzoek gedaan naar beoordelen en diverse aspecten die hiermee te maken hebben. Beoordelen is een proces waarbij een oordeel wordt geveld over iemand zijn functioneren. Bij beoordeling spreken we over processen gericht op individuele prestaties. Uitgaande van deze beoordeling van individuele prestaties ga je uit van een beginniveau van het individu. Vanuit deze redenering ben ik terecht gekomen bij een ADC om de beginsituatie vast te stellen, maar ook de ontwikkeling van de individuele student te volgen. ADC is een verzameling van oefeningen en toetsen, maar nog geen beoordelingssystematiek. Deze dient binnen een ADC nog vorm gegeven te worden. In de literatuur ben ik de Rubricbeoordeling tegengekomen. Middels de Rubricbeoordeling is de individuele leerlijn van een student te volgen en tevens te beoordelen. ADC en invulling door middel van Rubricbeoordelingen is niet tijdgebonden. Er zijn vaste momenten af te spreken, maar beoordelen zou tevens kunnen op vraag van de student. In hoofdstuk 4 het handboek voor docenten zal ik proberen het ADC en de Rubricbeoordeling te concretiseren voor de opleiding Sport en Bewegen.

Hoofdstuk 4: Concept handleiding docenten

4.1 Inleiding

Er zijn een drietal redenen, waarom er naar de beoordelingssystematiek binnen de opleiding Sport en Bewegen ten aanzien van praktische sportieve vaardigheden gekeken is.

1. Transparantie in beoordeling ontbreekt voor zowel docenten als studenten.
2. Uit gesprekken met docenten blijkt dat zij niet tevreden zijn met de wijze waarop de praktische sportieve vaardigheden op dit moment beoordeeld worden. Beoordeling van deze vaardigheden lijkt ondergeschikt aan de theorie. De docenten van de opleiding hebben aangegeven graag meer duidelijkheid te willen over de wijze van beoordelen van de praktische sportieve vaardigheden.
3. In gesprekken met vertegenwoordigers van het werkveld blijkt dat onze studenten onvoldoende onderlegd zijn op de praktische sportieve vaardigheden.

Middels deze handleiding wil ik de kaders aangeven waarbinnen elke vakdocent zijn of haar vakinhouden kan toetsen. Ik adviseer het kernteam van de opleiding Sport en Bewegen een keus te maken, aan de hand van theoretisch onderzoek en de ontwikkeling naar (meer) competentiegericht werken, voor een Assessment Development Center als methode om de beginsituatie van de student vast te stellen en vanuit hier de ontwikkeling van de student vorm te geven. Ik adviseer om binnen het ADC⁵ te toetsen door middel van Rubrics of in de Nederlandse benaming rubrieken. In paragraaf 4.2 en de subparagrafen zal ik het ADC en Rubrics nader toelichten.

4.2 Assessment Development Center

“De assessment center methode is een procedure, waarbij op systematische wijze en met gebruikmaking van zowel groeps- als individuele oefeningen, test en simulaties, wordt getracht die kwaliteiten vast te stellen, die essentieel zijn voor een goede functie-uitoefening van een of meer (toekomstige) medewerkers” (Eringa, K, e.a., 2000, 26)

Assessment Development Center kan in drie functies gebruikt worden.

1. Diagnostisch, het ADC wordt aangewend ter bepaling van het beginniveau, de ontwikkelingsrichting en de ontwikkelingssnelheid.
2. Toetsend, het ADC wordt gebruikt ter beoordeling. Is voldaan aan de eisen.
3. Didactisch, het ADC dient als werkvorm voor trainingsdoeleinden.

Dit betekent dat oefeningen binnen het ADC gebruikt kunnen worden voor zowel het **vaststellen van de beginsituatie**, het **oefenen van vaardigheden** en het **beoordelen** cq. toetsen van deze vaardigheden.

---

⁵ Assessment Development Center

4.2.1 Ontwikkelen van een Assessment Development Center

De stappen die binnen de ontwikkeling van het ADC genomen worden zijn:

1. Het uitvoeren van een functieanalyse
2. Selecteren van competenties
3. Ontwerpen en selecteren van oefeningen
4. Opstellen beoordelingsschalen en scoringsregels

Stap 1 zal ik toelichten naar aanleiding van theoretisch onderzoek en de kansen die ik zie binnen de opleiding Sport en Bewegen en aan de hand hiervan mijn aanbevelingen doen. Bij stap 2, het selecteren van competenties zal het kernteam Sport en Bewegen in hun voorkeur kunnen uitspreken in bijgevoegd onderzoek. Bij stap 3 en 4 zullen de diverse vakdocenten keuzes dienen te maken om tot praktische invulling te komen met betrekking tot oefenstof en de beoordeling binnen het ADC van praktische sportieve vaardigheden.

4.2.2 Functieanalyse

Binnen de beoordeling van praktische sportieve vaardigheden zijn er een aantal functies die het ADC heeft. Onderstaand zal ik de vier functies die toepasbaar zijn binnen de opleiding Sport en Bewegen nader toelichten.

1. Voor de opleiding Sport en Bewegen melden zich elk jaar 400 à 500 studenten aan. Slechts 125 van deze studenten kunnen geplaatst worden binnen de opleiding. Dit betekent dat deze studenten een praktische test dienen te ondergaan. ADC kan worden toegepast binnen de **selectieprocedure**, de intake van nieuwe studenten. Door een ADC op dit moment al te gebruiken blijven gegevens over de beginsituatie van de studenten beschikbaar voor onderwijsdoeleinden.
2. Ook binnen ROC Eindhoven zal er in de toekomst gewerkt gaan worden met flexibele leerroutes, ADC kan een bijdrage leveren aan het **vaststellen van EVC's**⁶.
3. Deelname aan een ADC geeft de student en de loopbaanbegeleider inzicht in zijn of haar **sterke en zwakke kanten**. Studenten en loopbaanbegeleiders kunnen deze informatie gebruiken bij de keuze van studietrajecten, BPV-plaatsing en ondersteuning bij het oefenen van vaardigheden.
4. Het ADC kan een centrale rol spelen in het **meten van voortgang** op het terrein van vaardigheden en specifiek **praktische sportieve vaardigheden**

In eerste instantie zal het ADC binnen de opleiding Sport en Bewegen zich richten op een tweetal functies, te weten:

1. Inzicht krijgen in de sterke en zwakke kanten van de student
2. Het meten van de voortgang

---

⁶ Eerder verworven competenties

In een later stadium kan gekeken worden de twee andere functies van het ADC. Hiertoe zal de selectieprocedure mogelijk aangepast dienen te worden. Tevens werken wij op dit moment (nog) niet met EVC's. In deze handleiding zal ik mij verder niet op richten op deze twee functies.

4.2.3 Sportvaardigheids tabel, selecteren van competenties

Door het management is in overleg met het kernteam Sport en Bewegen gekozen voor diverse sportieve activiteiten. Mogelijk dat uit bijgevoegd onderzoek blijkt dat deze keuze nog gewijzigd dient te worden. De sportieve activiteiten dienen binnen de eerste twee leerjaren beoordeeld te worden. De sportieve activiteiten zijn opgenomen in tabel 4.1 in kolom 1. In kolom 2 is gespecificeerd welk sporten of deelvaardigheden beheerst dienen te worden. Ook voor de (deel)vaardigheden geldt dat aan de hand van onderzoek zal blijken of er nog zaken in gewijzigd dienen te worden.

Sportieve Activiteit (plaats in het lesprogramma)	Praktische Sportieve Vaardigheden
Atletiek (Eerste leerjaar)	Discus Kogelstoten Speerwerpen Verspringen Hoogspringen Polssstokspringen Sprinten Duurlopen Hordelopen
Dans (Eerste leerjaar)	Invulling deelvaardigheden nog open
Grondvormen van bewegen (Eerste leerjaar)	Lopen Werpen Vangen Slaan Springen Rollen Zwaaien
Kamp- en Vechtsporten (Eerste leerjaar)	Judo
Racketsporten (Eerste leerjaar)	Tennis Tafeltennis Badminton Squash
Sportspelen (Eerste en tweede leerjaar)	Volleybal Basketbal Voetbal Korfbal Hockey Softbal Frisbee
Turnen (Eerste leerjaar)	Invulling deelvaardigheden nog open

Zwemmen (Eerste en tweede leerjaar)	Schoolslag Rugslag Borstcrawl Rugcrawl Vlinderslag Plankspringen Synchroon Waterpolo

Tabel 4.1: Sportieve activiteiten en (deel)vaardigheden

Een aantal sportieve activiteiten worden beoordeeld in het eerste leerjaar en een aantal zowel in het eerste als het tweede leerjaar. Indien de student op het einde van het tweede leerjaar niet voldaan heeft aan de eisen van de sportvaardigheidentabel dan is de student een bespreekgeval in de deelnemersbespreking. Het docententeam zal overleggen of de betreffende student wel of niet een positief studieadvies krijgt om deel te gaan nemen aan het summatieve deel van de opleiding.

4.2.4 Ontwerpen en selecteren van oefeningen

De keuze van oefenstof dient aan twee criteria te voldoen:

1. De oefeningen dienen gedragingen op te roepen, die de gekozen activiteit vertegenwoordigen of operationaliseren
2. Er moet voldaan kunnen worden aan randvoorwaarden. Financiën, ruimte, menskracht.

In een ADC wordt vaak gebruik gemaakt van praktijkoefeningen en psychologisch onderzoek. Binnen de oefening en toetsing van praktische sportieve vaardigheden richten we ons op praktijkoefeningen. De praktische sportieve vaardigheden kunnen aangewend worden voor diverse doeleinden. De praktische sportieve vaardigheden beheersen, de praktische sportieve vaardigheid voor kunnen doen, de praktische sportieve vaardigheid kunnen analyseren, en dergelijke.

Een ADC kenmerkt zich door een verscheidenheid aan instrumenten. Er wordt gekozen voor instrumenten praktijkproeven of simulaties. Een aantal mogelijkheden is:

- Praktijkproeven gericht op de eigen vaardigheid
- Praktijkproeven of simulaties gericht op het geven van een voorbeeld
- Praktijkproeven of simulaties gericht op het analyseren en beginsituatie vaststellen
- Praktijkproeven of simulaties gericht op het analyseren en verbeteren van fouten
- Praktijkproeven of simulaties gericht op de methodiek

Uitgangspunt dient te zijn dat studenten door **meer dan één instrument** worden getoetst en zowel in individueel als in groepsverband. Iedere vakdocent kan de oefeningen en tevens de toetsvormen op zijn eigen wijze invullen.

Beoordeling van gedrag dient in **meerdere observaties** gescoord te worden en bij voorkeur door meerdere beoordelaars. Dit verkleint het risico dat een

momentopname met zich meebrengt en verhoogt de kans op een **objectieve beoordeling**. De beoordelaars kunnen zowel docenten, studenten als de beoordeelde student zelf zijn (zelfbeoordeling).

Bij beoordeling van gedrag gaat het om **concreet waarneembaar gedrag**. Het gaat uitdrukkelijk niet om oorzaken, motieven of drijfveren. Het gedrag wordt beoordeeld in de praktijk, eventueel ondersteund door tests, vragenlijsten, interviews of toetsen.

4.2.5 Ontwerpen van opdrachten door middel van Rubrics

Bij het ontwerpen van opdrachten en toetsen voor studenten wordt gekozen voor Rubrics en zo voor een zorgvuldige opbouw van vaardigheden. Op deze wijze ontstaat een leerlijn voor de betreffende vaardigheid. Rubrics is een beoordelingssystematiek voor de beoordeling van praktische opdrachten. Rubrics komt uit het engels en betekent rubrieken. Deze rubrieken zijn te onderscheiden in vaardigheden die de leerlingen moeten tonen bij de uitvoering van praktische opdrachten. Binnen de deelvaardigheden is elk niveau onder te verdelen in diverse beheersingsgraden. In het geval van de beoordeling van praktische sportieve vaardigheden kiezen we voor beginner-, gevorderd- en expertniveau.

De invulling van de rubrieken wordt uitgevoerd door de vakdocent (zie tabel 4.2). Docenten werken vooraf met een beoordelingsschema en lichten dit toe aan studenten.

Taakgebied	Beginner Niveau	Gevorderde Niveau	Expert Niveau
Techniek	24 punten indien het dribbelen, drijven, passen en trappen zonder weerstand beheerst wordt	32 punten indien men tevens de genoemde zaken beheerst met lichte weerstand	40 punten indien men genoemde zaken beheerst met (zeer) zware weerstand
Tactiek	18 punten indien men een systeem kan uitleggen	24 punten indien men een systeem kan toepassen met geen (of lichte) weerstand	30 punten indien men een positiespel kan toepassen onder zware weerstand
Samenspel	10 punten indien met matig samenspeelt	16 punten indien men goed samenspeelt	20 punten uitstekend samenspeelt
Coachen	6 punten minimaal éénmaal een technische aanwijzing wordt gegeven	8 punten indien men daarnaast de anderen stimuleert tot activiteit	10 punten indien men daarnaast het team stuurt en mensen naar hun positie wijst
Totaal	Max. 60 punten	Max. 80 punten	Max. 100 punten

Tabel 4.2: Voorbeeldrubriek inclusief niveau's

Tevens kunnen Rubrics gebruikt worden de student duidelijk te maken waar het bij de uitvoering van de opdracht om gaat. Van belang is dan wel om vooraf aan te geven aan de student waar hij op beoordeeld gaat worden. De student weet dan wat er van hem wordt verwacht. Rubrics helpen bij evaluatie, correctie en beoordelingen van opdrachten waarin vaardigheden een belangrijke rol spelen. Rubrics kunnen zo opgebouwd worden dat studenten worden betrokken bij de beoordeling. Als laatste kunnen rubrieken als middel dienen om duidelijk te krijgen waar de sterke en zwakke kanten van de leerling liggen. Rubrics zijn een hulpmiddel om de student te begeleiden in zijn ontwikkeling.

Voor een schematisch overzicht van wat Rubrics zijn, waar Rubrics bij helpen en waar de kansen van Rubrics zitten verwijs ik u naar figuur 4.1.

Wat zijn Rubrics	Rubrieken	Deelvaardigheden in beeld brengen		
		Te behalen punten per rubriek		
		Niveaus van beheersing van vaardigheden mogelijk maken		
Waar helpen Rubrics bij	Bij het maken van opdrachten	Boekhouding bij het ontwerp van een opdracht	Leerlijnen creëren van vaardigheden	Algemene vaardigheden en specifieke vaardigheden
			Leerlijnen creëren over meerdere vakgebieden	Algemene vaardigheden
	Bij het leren en werken van studenten	Bij het verhogen van prestaties	Studenten tonen hoe een beoordeling ontstaat	
		Bij communicatie over de te leren vaardigheden	Studiewijzer bij vaardigheden	
			Werkinstructie bij de uitvoering van vaardigheden	
	Bij correctie en beoordeling	Door de docent		
		Door studenten onderling		
	Bij het vaststellen van leerdoelen en het vervolg van de ontwikkeling	Individueel		
		Groepsgewijs		
	Waar zitten de kansen	Objectievere beoordelingen		
Studenten gericht laten werken aan de ontwikkeling				
Studenten betrekken bij beoordelen				
Het bieden van adaptief onderwijs				
Competentiegericht onderwijs				

Figuur 4.1: Functies van Rubrics

4.2.6 Opstellen beoordelingsschalen en scoringsregels

Op grond van wat in de vorige paragrafen beschreven kom ik tot de volgende suggestie voor de sportvaardighedentabel. In de sportvaardighedentabel (zie tabel 4.3) wordt aangegeven in kolom 4 aan welke criteria de student dient te voldoen om op het einde van leerjaar 2 deze met een voldoende af te sluiten. De sportvaardighedentabel is behaald indien er maximaal één sportieve activiteit met beginnerniveau is beoordeeld en minimaal één sportieve activiteit

met expertniveau is beoordeeld. De sportieve activiteiten die niet met beginner- of expertniveau beoordeeld zijn dienen met gevorderde niveau beoordeeld te zijn. In kolom 3 dient aangegeven te worden waar de beschrijving van de Rubrics gevonden kan worden voor zowel docenten als studenten. Hier kunnen diverse keuzes gemaakt worden, de beschrijving worden op Fronter⁷ geplaatst voor zowel studenten als docenten en tevens worden ze opgenomen in het handboek voor docenten.

Sportieve Activiteit (plaats in het lesprogramma)	Praktische Sportieve Vaardigheden	Rubrics Beschrijving	Rubrics Beoordeling (Beginner-, gevorderde- en expertgedrag)
Atletiek (Eerste leerjaar)	Discus Kogelstoten Speerwerpen Verspringen Hoogspringen Polstokspringen Sprinten Duurlopen Hordelopen	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Atletiek	Beginnerniveau 6 of meer deelvaardigheden op beginnerniveau gescoord Gevorderde niveau 6 of meer deelvaardigheden op gevorderde niveau gescoord Expert niveau 6 of meer deelvaardigheden op expertniveau gescoord
Dans (Eerste leerjaar)	Invulling deelvaardigheden nog open	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Dans	Nog geen beoordeling weer te geven
Grondvormen van bewegen (Eerste leerjaar)	Lopen Werpen Vangen Slaan Springen Rollen Zwaaien	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Grondvormen van bewegen	Beginnerniveau 4 of meer deelvaardigheden op beginnerniveau gescoord Gevorderde niveau 4 of meer deelvaardigheden op gevorderde niveau gescoord Expert niveau 4 of meer deelvaardigheden op expertniveau gescoord
Kamp- en Vechtsporten (Eerste leerjaar)	Judo	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Kamp- en vechtsporten	Beginnerniveau Deelvaardigheid op beginner niveau gescoord Gevorderde niveau Deelvaardigheid op gevorderde niveau gescoord Expert niveau Deelvaardigheid op expert niveau gescoord

⁷ Digitale leeromgeving ROC Eindhoven

Racketsporten (Eerste leerjaar)	Tennis Tafeltennis Badminton Squash	Frontterruimte: materiaal voor deelnemers / Racketsporten	Beginnerniveau 2 of meer deelvaardigheden op beginnerniveau gescoord Gevorderde niveau 2 of meer deelvaardigheden op gevorderde niveau gescoord Expert niveau 2 of meer deelvaardigheden op expertniveau gescoord
Sportspelen (Eerste en tweede leerjaar)	Volleybal Basketbal Voetbal Korfbal Hockey Softbal Frisbee	Frontterruimte: materiaal voor deelnemers / Sportspelen	Beginnerniveau 4 of meer deelvaardigheden op beginnerniveau gescoord Gevorderde niveau 4 of meer deelvaardigheden op gevorderde niveau gescoord Expert niveau 4 of meer deelvaardigheden op expertniveau gescoord
Turnen (Eerste leerjaar)	Invulling deelvaardigheden nog open	Frontterruimte: materiaal voor deelnemers / Turnen	Nog geen beoordeling weer te geven
Zwemmen (Eerste en tweede leerjaar)	Schoolslag Rugslag Borstcrawl Rugcrawl Vlinderslag Plankspringen Synchroon Waterpolo	Frontterruimte: materiaal voor deelnemers / Zwemmen	Beginnerniveau 5 of meer deelvaardigheden op beginnerniveau gescoord Gevorderde niveau 5 of meer deelvaardigheden op gevorderde niveau gescoord Expert niveau 5 of meer deelvaardigheden op expertniveau gescoord
Totaalbeoordeling Sportvaardigheitentabel			Sportvaardigheitentabel behaald indien er maximaal één sportieve activiteit met beginnerniveau is beoordeeld en minimaal één sportieve activiteit met expertniveau is beoordeeld

Tabel 4.3. beoordeling sportvaardigheitentabel

4.3 Samenvatting

Door middel van de keus voor het Assessment Development Center en de beoordeling door Rubrics tracht de opleiding een transparantere beoordeling te krijgen voor zowel docenten als student. Een tweede doel met de gewijzigde beoordelingssystematiek is om een beter zicht te krijgen op het niveau van de praktische sportieve vaardigheden van de individuele student en op deze wijze de student de mogelijkheid te geven zich te ontwikkelen. Indien de individuele student zich ontwikkelt betekent dit tevens dat het niveau van de praktische sportieve vaardigheden in het algemeen binnen de opleiding een ontwikkeling zal doormaken.

Duidelijk is dat dit document een eerste aanzet is en nog verder ontwikkelt dient te worden. Binnen de beoordelingsystematiek is nog niet gesproken over randvoorwaarden en middelen. Dit is een bewuste keuze geweest. Dit handboek is uitgangspunt voor verdere ontwikkeling van beoordelingen binnen de opleiding Sport en Bewegen en zal in de toekomst geëvalueerd en bijgesteld dienen te worden.

Tevens zijn bepaalde mogelijkheden van het ADC nog niet aan de orde, denk hierbij aan het gebruiken van het ADC bij de intake van nieuwe studenten en het beoordelen en toekennen van EVC's. In vernieuwing van onderwijs wordt ook gezocht naar het overdragen van verantwoordelijkheden van de docent naar de student. In deze beoordelingssystematiek is het mogelijk om (delen) van de Rubrics door elkaar of door zichzelf te laten beoordelen. Zelfbeoordeling of beoordeling van elkaar is in het dagelijkse en beroepsmatige leven een belangrijke competentie geworden. Buiten dat neemt het de docent werk uit handen. Dit vereist wel dat studenten er vertrouwd mee zijn of vertrouwd mee raken.

Een eerste aanzet tot bijstelling van het document zal aan het docententeam gevraagd worden door middel van onderzoek, zoals uitgedeeld zal worden bij de eerste versie van dit handboek. Naar aanleiding van deze onderzoeksresultaten zal ik bijstellingen maken in het handboek. Met betrekking tot de sportieve activiteiten, de te beheersen (deel)vaardigheden en de scoringsregels zal ik het team adviseren en zullen in overleg met het management en het kernteam keuzes gemaakt dienen te worden.

Hoofdstuk 5: Praktijkonderzoek

5.1 Inleiding

In de hoofdstukken 1 tot en met 3 heb ik getracht vanuit theoretisch onderzoek en het maken van keuzes aan de hand van dit onderzoek een antwoord te krijgen op de vraag: *“Op welke wijze dienen de studenten in de eerste twee leerjaren van ROC Eindhoven, opleiding Sport & Bewegen beoordeeld te worden in hun persoonlijke ontwikkeling ten aanzien van praktische sportieve vaardigheden”*

Het onderzoek heeft uitgemond in een handleiding voor docenten zoals beschreven in hoofdstuk 4. Om de handleiding op praktische haalbaarheid te toetsen zal ik onderzoek doen onder de medewerkers van de opleiding Sport en Bewegen.

In dit hoofdstuk zal ik de keuzes die ik maak voor mijn onderzoeksopzet en vragen onderbouwen. Achtereenvolgens komen aan bod de opzet van het onderzoek en vervolgens zal ik een analyse maken van de onderzoeksresultaten. In hoofdstuk 6 zullen de onderzoeksresultaten verwerkt worden in de definitieve handleiding voor docenten.

5.2 Opzet van het onderzoek.

Door middel van het onderzoek ga ik bekijken of de keuzes die tot op heden gemaakt zijn voor praktische sportieve vaardigheden de juiste zijn gebleken. Tevens wil ik onderzoeken of het team Sport en Bewegen het gebruik van ADC's en Rubrics duidelijk en toepasbaar vindt binnen de opleiding. Met de gegevens uit het onderzoek zal ik tot een definitieve versie komen van de docentenhandleiding ten aanzien van het beoordelen van praktische sportieve vaardigheden.

Het onderzoek is zodanig gestructureerd dat na het beantwoorden van de vragen over de persoonlijke situatie de vragen gekoppeld zijn aan de paragrafen van hoofdstuk 4. De respondenten dienen bij het antwoorden van de vragen tevens hoofdstuk 4 bij de hand te hebben.

Het is mogelijk dat aan de hand van de conclusies van het onderzoek nader overleg nodig is binnen het team Sport en Bewegen over de praktische invulling van de beoordeling van de sportvaardighedentabel. Mogelijkerwijs dienen er dan zaken in een later stadium binnen de handleiding nog bijgesteld te worden.

5.2.1 Doelstelling van het onderzoek

Door middel van onderzoek wil ik weten wat het kernteam Sport en Bewegen vindt van de handleiding ten aanzien van het beoordelen van praktische sportieve vaardigheden dat naar aanleiding van theoretisch onderzoek tot stand gekomen is.

Ik probeer door middel van onderzoek een antwoord te krijgen op de volgende vragen. Wat vindt het kernteam van:

- Duidelijkheid en functies van een ADC
- Duidelijkheid en mogelijkheden van Rubrics
- Selectie van competenties
- Ontwerp van oefenstof
- Opstellen beoordelingsschalen

5.2.2 Probleemstelling

De vragen zoals verwoord in § 5.2.1 leiden tot de probleemstelling van het onderzoek: **Wat vindt het kernteam Sport en Bewegen van de aanbevelingen en werkwijzen zoals weergegeven in de handleiding.**

5.2.3 Doel

Het doel van het onderzoek is om de meningen van het kernteam Sport en Bewegen bij elkaar te brengen. Door middel van analyse van de resultaten van het onderzoek kunnen indien nodig bijstellingen gemaakt worden in het handboek voor docenten.

5.2.4 Doelgroep

De doelgroep van het onderzoek is het team van de opleiding Sport en Bewegen van de school voor Toerisme, Sport en Veiligheid van het ROC te Eindhoven. Er zijn een vijftal functies binnen het team:

- Adjunct-directeur
- Docent met coördinerende taken
- Docent
- Instructeur
- Onderwijsassistent

5.2.5 Methode van onderzoek

Om het onderzoek uit te voeren maak ik gebruik van een schriftelijke enquête met gesloten vragen. Het onderzoek zal afgenomen worden bij alle leden van het team Sport en Bewegen.

5.2.6 Gebruikte schaaltypen

In het onderzoek zal gebruik gemaakt worden van ordinale schaaltypen. Een ordinale schaal is een nominale schaal met rangorde. Ten eerste zal gebruik gemaakt worden van een tweepuntsschaal (ja / nee vragen).

Een tweede techniek die gebruikt wordt is de Osgoodschaal. Dit is de meest gebruikte schaal voor attitudemetingen. Het is een intervallschaal met 7 tussenliggende ruimtes, met aan de zijden de tegengestelde beweringen.

Bruikbaarheid   zeer slecht O O O O O O O zeer goed

5.2.7 Verwerking onderzoeksresultaten

De onderzoeksresultaten zullen verwerkt worden door middel van het statistisch programma SPSS. Na invoering van de gegevens zullen deze geanalyseerd en geïnterpreteerd worden. Op basis van de onderzoeksgegevens zullen er bijstellingen worden gepleegd in het handboek voor docenten.

5.2.8 Gebruikte literatuur

Bij het maken van het onderzoek heb ik voornamelijk gebruik gemaakt van de boeken “Enquêteren en gestructureerd interviewen” van Baarda, D.B, e.a. en “Basisboek methoden en technieken”, tevens van Baarda, D.B, e.a. De vragen zijn zeer bruikbaar voor mijn onderzoek daar ik wil weten

5.3 Analyse onderzoeksresultaten

Aan het verzoek om naar aanleiding van het docentenhandboek een vragenlijst in te vullen hebben 12 van de 20 collega's gehoor gegeven. De respondenten bestaan uit onderwijsondersteunend personeel (3), docenten (7), leidinggevende (1) en stagiaires (1). Dit is in overeenstemming met de verhoudingen binnen het team Sport en Bewegen. De resultaten van het onderzoek zijn gerangschikt per paragraaf uit het handboek voor docenten (zie hoofdstuk 4). In de analyse zal ik per paragraaf de onderzoeksresultaten weergeven en analyseren. Bij de volgende paragrafen uit hoofdstuk 4 zijn onderzoeksvragen (zie bijlage 6) gesteld en deze zullen in genoemde volgorde behandeld worden.

- § 4.2 Assessment Development Center
- § 4.2.2 Functieanalyse
- § 4.2.3 Selecteren van competenties
- § 4.2.4 Ontwerpen en selecteren van oefeningen
- § 4.2.5 Ontwerpen van opdrachten door middel van Rubrics
- § 4.2.6 Opstellen beoordelingsschalen en scoringsregels

Assessment Development Center

Op de vraag of de functies van het Assessment Development Center duidelijk zijn antwoord een grote meerderheid dat deze duidelijk tot zeer duidelijk zijn omschreven. 83 % vind de functie van een ADC bij de selectieprocedure en het vaststellen van EVC's duidelijk tot zeer duidelijk. Voor 92% van de respondenten geldt dit ten aanzien van de functies, inzicht geven aan de student in zijn sterke en zwakke kanten en het meten van de voortgang.

Functieanalyse

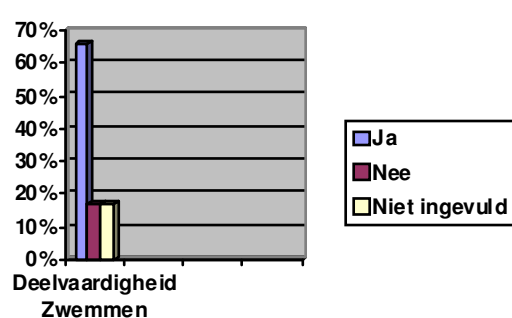
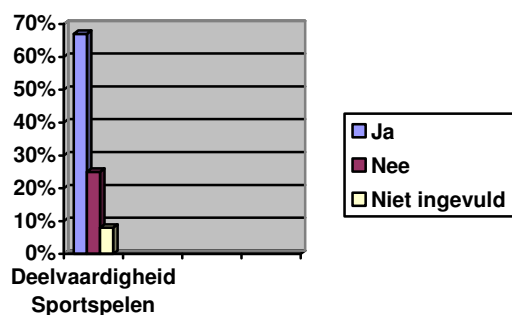
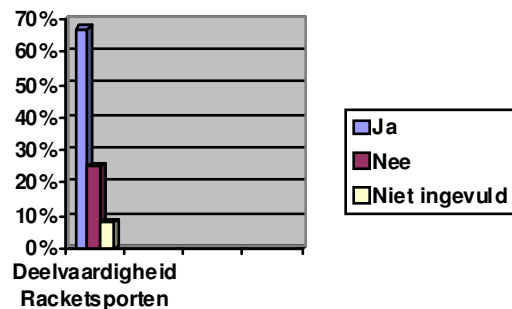
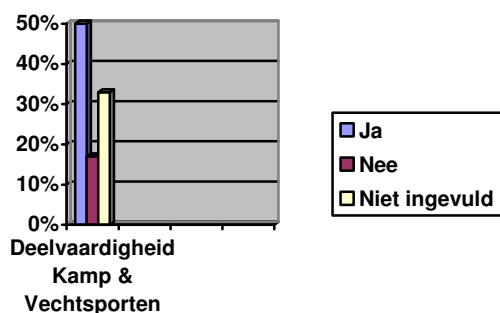
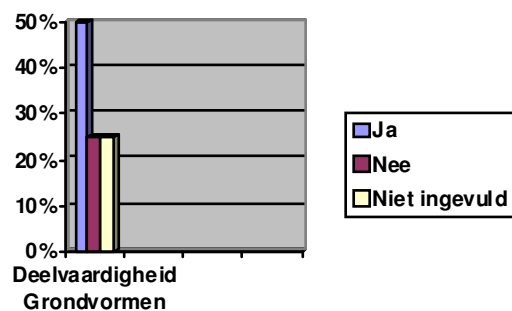
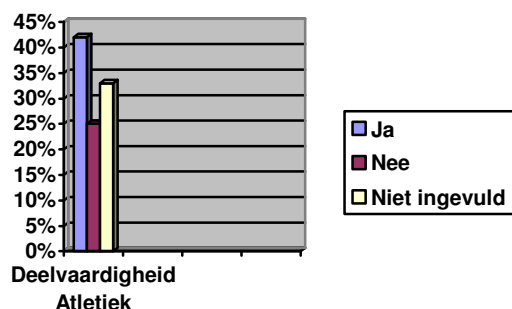
Een kleine meerderheid (58%) van de respondenten geeft aan dat de keus voor turnen als sportieve activiteit de juiste is. Driekwart van de respondenten is het eens met de keuze voor de sportieve activiteiten: atletiek, dans, grondvormen van bewegen, kamp & vechtsporten en zwemmen. Een overgrote meerderheid

van de respondenten (92%) is het eens met de keuze voor racketsporten en sportspelen.

Driekwart van de respondenten geeft aan verder geen toevoegingen te wensen aan de sportieve activiteiten. Bij de respondenten die aangeven wel sportieve activiteiten te willen toevoegen worden de volgende activiteiten genoemd:

- Fitness
- Outdoor
- Trends

Ten aanzien van de deelvaardigheden is er grotere verdeeldheid binnen het team Sport en Bewegen. Bij de sportieve activiteiten: atletiek (42%), grondvormen van bewegen (50%) en kamp en vechtsporten (50%) is de helft of minder dan de helft van het team het eens met de keuze voor de deelvaardigheden. Bij de sportieve activiteiten: racketsporten, sportspelen en zwemmen is dit tweederde (67%) van het team Sport en Bewegen, dat het eens is met de keuze voor de deelvaardigheden.

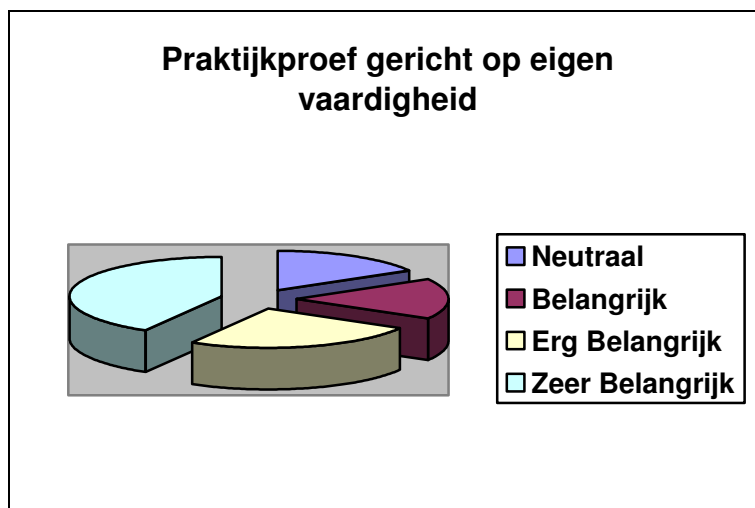
Genoemd worden handbal als toevoeging bij de deelvaardigheden sportspelen. Boksen en worstelen als deelvaardigheden kamp & vechtsporten.

Aangezien er bij dans en turnen geen deelvaardigheden waren opgenomen in de oorspronkelijke sportvaardigheidentabel is in het onderzoek de vraag gesteld welke deelvaardigheden er beheerst dienen te worden bij deze twee sportieve activiteiten. Bij dans worden genoemd: Aerobics (4x), Streetdance (3x), Steps (2x), Ritmische Gymnastiek (2x), Volksdans (1x), Rope Skipping (1x) en Trends (1x). Tevens gaven een tweetal respondenten aan dat de vakdocent dit dient te bepalen. Bij Turnen worden genoemd: (Kast of bok)Springen (8x), Lange mat (5x), Ringen (3x), Trampoline (3x), Rekstok (3x), Acrogym (2x), Brug (1x), Balk (1x), Grond oefening (1x) en Salto (1x). Ook hier gaven een tweetal respondenten aan dat de vakdocent dit dient te bepalen.

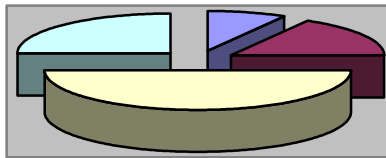
Ontwerpen en selecteren van oefeningen

Een grote meerderheid geeft aan de genoemde praktijkproeven en simulaties belangrijk tot zeer belangrijk te vinden. Te weten:

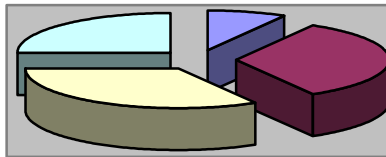
- ✚ Praktijkproeven gericht op de eigen vaardigheid (83%)
- ✚ Praktijkproeven of simulaties gericht op het geven van een voorbeeld (92%)
- ✚ Praktijkproeven of simulaties gericht op het analyseren en beginsituatie vaststellen (92%)
- ✚ Praktijkproeven of simulaties gericht op het analyseren en verbeteren van fouten (92%)
- ✚ Praktijkproeven of simulaties gericht op de methodiek (92%)

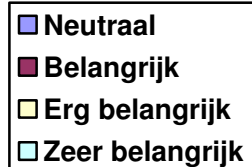
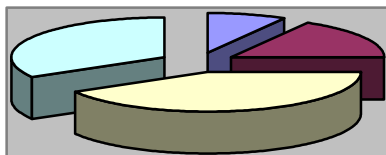
Praktijkproef gericht op het geven van een voorbeeld

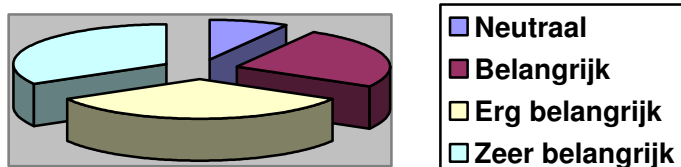
Praktijkproef gericht op het vaststellen van de beginsituatie

Praktijkproef gericht op foutenanalyse

Praktijkproef gericht op de methodiek

Ontwerpen van opdrachten door middel van Rubrics

De helft van de respondenten geeft aan de uitleg van de beoordelingssystematiek erg duidelijk of zeer duidelijk te vinden. Een kwart is neutraal in zijn mening en een kwart geeft aan de uitleg onduidelijk tot zeer onduidelijk te vinden. 58% van de respondenten geeft aan duidelijk tot zeer duidelijk te weten wat Rubrics zijn naar aanleiding van het lezen van het handboek, 33 % is hierin neutraal en slechts 8% geeft aan dat dit erg onduidelijk is. Waar Rubrics bij kunnen helpen is voor iets meer als de helft van de respondenten duidelijk tot zeer duidelijk, voor iets minder als éénvijfde is dit erg onduidelijk. Dit geldt tevens voor het inzicht in waar de kansen van het gebruik van Rubrics liggen.

Opstellen beoordelingsschalen en scoringsregels

In tabel 5.1 wordt aangegeven welk percentage van het team Sport en Bewegen het eens is met de beoordelingsschalen per sportieve activiteit. Bij sportspelen en zwemmen is dit meer als de helft, bij racketsporten is dit precies de helft en bij atletiek, grondvormen van bewegen en kamp & vechtsporten is dit minder als de helft.

Sportieve activiteit	Percentage respondenten eens met de beoordelingsschaal
Atletiek	42 %
Grondvormen	42 %
Kamp & Vechtsporten	42 %
Racketsporten	50 %
Zwemmen	58%
Sportspelen	67 %

Tabel 5.1: percentages beoordelingsschalen akkoord

Op de vraag wanneer de totaalbeoordeling van de volledige sportvaardigheidentabel voldoende is wordt zeer wisselend gereageerd. 25 % geeft aan dat één sportieve activiteit beoordeeld dient te worden op expertniveau, 33 % geeft aan dat dit bij twee sportieve activiteiten het geval

dient te zijn en 25 % geeft aan dat er 3 of meer sportieve activiteiten op expertniveau beoordeeld dienen te zijn, 17 % heeft deze vraag niet ingevuld. Op beginnervniveau mag maximaal één sportieve activiteit beoordeeld worden geeft 8 % van de respondenten aan, 50 % vindt dat er maximaal twee sportieve activiteiten op beginnervniveau beoordeeld mogen worden en 25% geeft aan dat dit bij 3 of meer sportieve activiteiten het geval mag zijn. Bij deze vraag heeft tevens 17% de vraag niet ingevuld.

Opmerkingen

Bij vraag 33 van de vragenlijst konden de respondenten opmerkingen plaatsen over het handboek en het invullen van de vragenlijst. De volgende opmerkingen zijn hier genoteerd.

- ✚ Hoe ben je bij vraag 23 t/m 30 aan aantallen gekomen
- ✚ Voorkeur voor turnen in leerjaar 1 en 2 en zwemmen alleen in leerjaar 1, turnvaardigheden komen studenten in de praktijk waarschijnlijk eerder tegen
- ✚ Verwijzing van de vragenlijst naar de handleiding is onduidelijk
- ✚ Eerst deelvaardigheden specificeren, daarna middelen
- ✚ Wat is het niveau van de andere deelvaardigheden indien ik 4 deelvaardigheden met gevorderde heb gescoord.
- ✚ Omschrijving Rubrics (tabel 4.2) zijn niet allemaal te beoordelen. Bijv. Wat is goed samenspelen ? Wat is het verschil tussen weerstand en zware weerstand
- ✚ Waarom wordt er met een puntenschaal gewerkt bij tabel 4.2
- ✚ Uitleggen van tactiek is geen praktische sportieve vaardigheid
- ✚ Coachen is waarneembaar gedrag, maar je moet tevens het coacheffect meten
- ✚ Discussie over scoringsschalen moet binnen het team gevoerd worden
- ✚ Beschrijving lijkt een reële start. Minimaal één onderdeel op expertniveau hoeft geen eis te zijn
- ✚ Goed stappen hierin te zetten, maar we weten nog niet welke vaardigheden en niveau hiervan van toepassing is op SB-studenten. Functie eerste, tweede en derdejaars speelt hierin een rol.
- ✚ Wat zijn kritische beroepssituaties waar wij naartoe werken ?
- ✚ In hoeverre is het werkveld bevraagd ?
- ✚ Prima uitgangspunten, hoe geven we ze betekenis in onze opleiding
- ✚ Wat zijn praktische vaardigheden; Coachen, spelinzicht, samenspel
- ✚ Moeilijk te beantwoorden voor een theorieducent

Hoofdstuk 6: Conclusie

6.1 Inleiding

Door middel van onderzoek is de mening gevraagd van het team Sport en Bewegen over het handboek ten aanzien van de beoordeling van de praktische sportieve vaardigheden in de eerste twee leerjaren van de opleiding. Het onderzoek is gehouden naar aanleiding van het handboek zoals weergegeven in hoofdstuk 4. In dit hoofdstuk zal ik per paragraaf de conclusies naar aanleiding van het onderzoek weergeven. De volgende paragrafen uit hoofdstuk 4 komen hierin aan bod:

- § 4.2 Assessment Development Center
- § 4.2.2 Functieanalyse
- § 4.2.3 Selecteren van competenties
- § 4.2.4 Ontwerpen en selecteren van oefeningen
- § 4.2.5 Ontwerpen van opdrachten door middel van Rubrics
- § 4.2.6 Opstellen beoordelingsschalen en scoringsregels

6.2 Assessment Development Center

De functies van het Assessment Development Center zijn duidelijk tot zeer duidelijk omschreven. Aan de hand van deze constatering kun je stellen dat deze paragraaf geen bijstelling behoeft.

6.3 Selecteren van competenties

Een kleine meerderheid van de respondenten geeft aan dat de keus voor turnen als sportieve activiteit de juiste is. Een kwart van de respondenten geeft aan nog toevoegingen te wensen aan de sportieve activiteiten, genoemd worden:

- Fitness
- Outdoor
- Trends

Binnen het team Sport en Bewegen zal de discussie gevoerd dienen te worden of turnen als sportieve activiteit gehandhaafd dient te worden en of toevoeging van genoemde activiteiten gewenst is.

De volgende sportieve activiteiten zullen definitief opgenomen worden in de sportvaardigheidentabel:

- Atletiek
- Dans
- Grondvormen van bewegen
- Kamp & Vechtsporten
- Racketsporten
- Sportspelen
- Zwemmen

Bij de sportieve activiteiten racketsporten, sportspelen en zwemmen is tweederde van de respondenten het eens met de keus voor genoemde deelvaardigheden. Bij de sportieve activiteiten atletiek, grondvormen van bewegen en kamp & vechtsporten is minder als de helft van de respondenten het eens met de keuze voor de diverse deelvaardigheden. Verder onderzoek naar wenselijkheid van de deelvaardigheden ten aanzien van deze sportieve activiteiten is hierin gewenst.

Ten aanzien van de sportieve activiteiten dans en turnen zijn suggesties gedaan voor deelvaardigheden. Deze suggesties zijn opgenomen in tabel 6.1.

Turnen	Dans
- Kastspringen - Bokspringen - Lange mat - Ringen - Trampoline - Rekstok - Acrogym - Brug - Balk - Grond oefening - Salto	- Aerobics - Streetdance - Steps - Ritmische gymnastiek - Volksdans - Rope skipping - Trends

Tabel 6.1 Deelvaardigheden turnen en dans

Een tweetal respondenten gaf aan de deelvaardigheden te laten bepalen door de vakdocent. Mogelijk kan dit het geval zijn, waarbij de genoemde deelvaardigheden in tabel 6.1 het uitgangspunt zijn.

6.4 Ontwerpen en selecteren van oefeningen

De voorgestelde praktijkproeven en/of simulaties worden in grote mate ondersteund door de respondenten. Uitgangspunt zullen bij het ontwerpen van oefeningen de volgende praktijkproeven en/of simulaties zijn:

- Praktijkproeven gericht op de eigen vaardigheid
- Praktijkproeven of simulaties gericht op het geven van een voorbeeld
- Praktijkproeven of simulaties gericht op het analyseren en beginsituatie vaststellen
- Praktijkproeven of simulaties gericht op het analyseren en verbeteren van fouten
- Praktijkproeven of simulaties gericht op de methodiek

6.5 Ontwerpen van opdrachten door middel van Rubrics

Uit de onderzoeksgegevens blijkt dat de paragraaf over Rubricbeoordelingen door iets meer als de helft van de respondenten als duidelijk tot zeer duidelijk wordt ervaren. Dit betekent dat dit voor iets minder als de helft niet duidelijk

genoeg is. De uitleg over de Rubricbeoordeling zal duidelijker toegelicht dienen te worden.

6.6 Opstellen beoordelingsschalen en scoringsregels

De beoordelingsschalen per sportieve activiteit leveren veel verschillende antwoorden op. Ten aanzien van dit onderwerp dient discussie gevoerd te worden binnen het team Sport en Bewegen. Deze discussie dient pas gevoerd te worden op het moment dat de sportieve activiteiten en daarbij behorende deelvaardigheden definitief vastgesteld zijn. Dit geldt eveneens voor de totaalbeoordeling van de sportvaardigheidentabel. De meningen over de totaalbeoordeling van de sportvaardigheidentabel zijn verdeeld. Welk aantal dient op expertniveau beheerst te worden ? (fig. 6.1) en welk aantal mag op beginnerniveau beoordeeld worden ? (fig. 6.2)

Fig. 6.1: Expertniveau
Beginnerniveau

Fig. 6.2:

6.7 Samenvatting

Over de duidelijkheid van het handboek kan het volgende gezegd worden; de uitleg over het ADC wordt als duidelijk ervaren. De uitleg van de Rubricbeoordeling echter is voor een deel van de respondenten niet duidelijk genoeg. In gesprekken met collega's bleek dat voornamelijk de voorbeeldrubric vragen opriep. De verkeerde interpretatie is dat ze de inhoud als belangrijk hebben ervaren, dit terwijl het om de systematiek ging in het voorbeeld.

Over de praktische sportieve vaardigheden zijn de respondenten het over het algemeen eens. De invulling van deelvaardigheden is grotere verdeeldheid over. Dit geldt tevens voor de beoordelingsschalen van de sportieve activiteiten en de totale sportvaardigheidentabel in het algemeen. Bovengenoemde komt eveneens tot uiting in de opmerkingen die geplaatst zijn naar aanleiding van het onderzoek (zie § 5.3, opmerkingen) In mijn aanbevelingen in hoofdstuk 8 zal ik hier verder op terug komen.

Hoofdstuk 7: Handleiding docenten

7.1 Inleiding

Er zijn een drietal redenen, waarom er naar de beoordelingssystematiek binnen de opleiding Sport en Bewegen ten aanzien van praktische sportieve vaardigheden gekeken is.

1. Transparantie in beoordeling ontbreekt voor zowel docenten als studenten.
2. Uit gesprekken met docenten blijkt dat zij niet tevreden zijn met de wijze waarop de praktische sportieve vaardigheden op dit moment beoordeeld worden. Beoordeling van deze vaardigheden lijkt ondergeschikt aan de theorie. De docenten van de opleiding hebben aangegeven graag meer duidelijkheid te willen over de wijze van beoordelen van de praktische sportieve vaardigheden.
3. In gesprekken met vertegenwoordigers van het werkveld blijkt dat onze studenten onvoldoende onderlegd zijn op de praktische sportieve vaardigheden.

Middels deze handleiding wil ik de kaders aangeven waarbinnen elke vakdocent zijn of haar vakinhouden kan toetsen. Ik adviseer het kernteam van de opleiding Sport en Bewegen een keus te maken, aan de hand van theoretisch onderzoek en de ontwikkeling naar (meer) competentiegericht werken, voor een Assessment Development Center als methode om de beginsituatie van de student vast te stellen en vanuit hier de ontwikkeling van de student vorm te geven. Ik adviseer om binnen het ADC⁸ te toetsen door middel van Rubrics of in de Nederlandse benaming rubrieken. In paragraaf 7.2 en de subparagrafen zal ik het ADC en Rubrics nader toelichten.

7.2 Assessment Development Center

“De assessment center methode is een procedure, waarbij op systematische wijze en met gebruikmaking van zowel groeps- als individuele oefeningen, test en simulaties, wordt getracht die kwaliteiten vast te stellen, die essentieel zijn voor een goede functie-uitoefening van een of meer (toekomstige) medewerkers” (Eringa, K, e.a., 2000, 26)

Assessment Development Center kan in drie functies gebruikt worden.

1. Diagnostisch, het ADC wordt aangewend ter bepaling van het beginniveau, de ontwikkelingsrichting en de ontwikkelingssnelheid.
2. Toetsend, het ADC wordt gebruikt ter beoordeling. Is voldaan aan de eisen.
3. Didactisch, het ADC dient als werkvorm voor trainingsdoeleinden.

Dit betekent dat oefeningen binnen het ADC gebruikt kunnen worden voor zowel het **vaststellen van de beginsituatie**, het **oefenen van vaardigheden** en het **beoordelen** cq. toetsen van deze vaardigheden.

---

⁸ Assessment Development Center

7.2.1 Ontwikkelen van een Assessment Development Center

De stappen die binnen de ontwikkeling van het ADC genomen worden zijn:

1. Het uitvoeren van een functieanalyse
2. Selecteren van competenties
3. Ontwerpen en selecteren van oefeningen
4. Opstellen beoordelingsschalen en scoringsregels

Stap 1 zal ik toelichten naar aanleiding van theoretisch onderzoek en de kansen die ik zie binnen de opleiding Sport en Bewegen en aan de hand hiervan mijn aanbevelingen doen. Bij stap 2, het selecteren van competenties zal het kernteam Sport en Bewegen in hun voorkeur kunnen uitspreken in bijgevoegd onderzoek. Bij stap 3 en 4 zullen de diverse vakdocenten keuzes dienen te maken om tot praktische invulling te komen met betrekking tot oefenstof en de beoordeling binnen het ADC van praktische sportieve vaardigheden.

7.2.2 Functieanalyse

Binnen de beoordeling van praktische sportieve vaardigheden zijn er een aantal functies die het ADC heeft. Onderstaand zal ik de vier functies die toepasbaar zijn binnen de opleiding Sport en Bewegen nader toelichten.

1. Voor de opleiding Sport en Bewegen melden zich elk jaar 400 à 500 studenten aan. Slechts 125 van deze studenten kunnen geplaatst worden binnen de opleiding. Dit betekent dat deze studenten een praktische test dienen te ondergaan. ADC kan worden toegepast binnen de **selectieprocedure**, de intake van nieuwe studenten. Door een ADC op dit moment al te gebruiken blijven gegevens over de beginsituatie van de studenten beschikbaar voor onderwijsdoeleinden.
2. Ook binnen ROC Eindhoven zal er in de toekomst gewerkt gaan worden met flexibele leerroutes, ADC kan een bijdrage leveren aan het **vaststellen van EVC's**⁹.
3. Deelname aan een ADC geeft de student en de loopbaanbegeleider inzicht in zijn of haar **sterke en zwakke kanten**. Studenten en loopbaanbegeleiders kunnen deze informatie gebruiken bij de keuze van studietrajecten, BPV-plaatsing en ondersteuning bij het oefenen van vaardigheden.
4. Het ADC kan een centrale rol spelen in het **meten van voortgang** op het terrein van vaardigheden en specifiek **praktische sportieve vaardigheden**

In eerste instantie zal het ADC binnen de opleiding Sport en Bewegen zich richten op een tweetal functies, te weten:

1. Inzicht krijgen in de sterke en zwakke kanten van de student
2. Het meten van de voortgang

---

⁹ Eerder verworven competenties

In een later stadium kan gekeken worden de twee andere functies van het ADC. Hiertoe zal de selectieprocedure mogelijk aangepast dienen te worden. Tevens werken wij op dit moment (nog) niet met EVC's. In deze handleiding zal ik mij verder niet op richten op deze twee functies.

7.2.3 Sportvaardigheidentabel, selecteren van competenties

Door het management is in overleg met het kernteam Sport en Bewegen gekozen voor diverse sportieve activiteiten. Mogelijk dat uit bijgevoegd onderzoek blijkt dat deze keuze nog gewijzigd dient te worden. De sportieve activiteiten dienen binnen de eerste twee leerjaren beoordeeld te worden. De sportieve activiteiten zijn opgenomen in tabel 7.1 in kolom 1. In kolom 2 is gespecificeerd welk sporten of deelvaardigheden beheerst dienen te worden. Ook voor de (deel)vaardigheden geldt dat aan de hand van onderzoek zal blijken of er nog zaken in gewijzigd dienen te worden.

Sportieve Activiteit (plaats in het lesprogramma)	Praktische Sportieve Vaardigheden (deelvaardigheden)
Atletiek (Eerste leerjaar)	Discus Kogelstoten Speerwerpen Verspringen Hoogspringen Polsstokspringen Sprinten Duurlopen Hordelopen
Dans (Eerste leerjaar)	Aerobics Streetdance Steps Ritmische gymnastiek Volksdans Rope skipping
Fitness (Leerjaar nog te bepalen)	Invulling deelvaardigheden nog open, toegevoegd naar aanleiding van onderzoek onder personeel
Grondvormen van bewegen (Eerste leerjaar)	Lopen Werpen Vangen Slaan Springen Rollen Zwaaien
Kamp- en Vechtsporten (Eerste leerjaar)	Judo
Outdoor	Invulling deelvaardigheden nog open, toegevoegd naar aanleiding van onderzoek onder personeel
Racketsporten (Eerste leerjaar)	Tennis Tafeltennis Badminton Squash

Sportspelen (Eerste en tweede leerjaar)	Volleybal Basketbal Voetbal Korfbal Hockey Softbal Frisbee
Trends (Leerjaar nog te bepalen)	Invulling deelvaardigheden nog open, toegevoegd naar aanleiding van onderzoek onder personeel
Turnen (Eerste leerjaar)	Kastspringen Bokspringen Lange mat Ringen Trampoline Rekstok Acrogym Brug Balk Grondoefening Salto
Zwemmen (Eerste en tweede leerjaar)	Schoolslag Rugslag Borstcrawl Rugcrawl Vlinderslag Plankspringen Synchroon Waterpolo

Tabel 7.1: Sportieve activiteiten en (deel)vaardigheden

Een aantal sportieve activiteiten worden beoordeeld in het eerste leerjaar en een aantal zowel in het eerste als het tweede leerjaar. Indien de student op het einde van het tweede leerjaar niet voldaan heeft aan de eisen van de sportvaardighedentabel dan is de student een bespreekgeval in de deelnemersbespreking. Het docententeam zal overleggen of de betreffende student wel of niet een positief studieadvies krijgt om deel te gaan nemen aan het summatieve deel van de opleiding.

7.2.4 Ontwerpen en selecteren van oefeningen

De keuze van oefenstof dient aan twee criteria te voldoen:

1. De oefeningen dienen gedragingen op te roepen, die de gekozen activiteit vertegenwoordigen of operationaliseren
2. Er moet voldaan kunnen worden aan randvoorwaarden. Financiën, ruimte, menskracht.

In een ADC wordt vaak gebruik gemaakt van praktijkoefeningen en psychologisch onderzoek. Binnen de oefening en toetsing van praktische sportieve vaardigheden richten we ons op praktijkoefeningen. De praktische sportieve vaardigheden kunnen aangewend worden voor diverse doeleinden. De praktische sportieve vaardigheden beheersen, de praktische sportieve vaardigheid voor kunnen doen, de praktische sportieve vaardigheid kunnen analyseren, en dergelijke.

Een ADC kenmerkt zich door een verscheidenheid aan instrumenten. Er wordt gekozen voor instrumenten praktijkproeven of simulaties. Een aantal mogelijkheden zijn:

- ✚ Praktijkproeven gericht op de eigen vaardigheid
- ✚ Praktijkproeven of simulaties gericht op het geven van een voorbeeld
- ✚ Praktijkproeven of simulaties gericht op het analyseren en beginsituatie vaststellen
- ✚ Praktijkproeven of simulaties gericht op het analyseren en verbeteren van fouten
- ✚ Praktijkproeven of simulaties gericht op de methodiek

Uitgangspunt dient te zijn dat studenten door **meer dan één instrument** worden getoetst en zowel in individueel als in groepsverband. Iedere vakdocent kan de oefeningen en tevens de toetsvormen op zijn eigen wijze invullen.

Beoordeling van gedrag dient in **meerdere observaties** gescoord te worden en bij voorkeur door meerdere beoordelaars. Dit verkleint het risico dat een momentopname met zich meebrengt en verhoogt de kans op een **objectieve beoordeling**. De beoordelaars kunnen zowel docenten, studenten als de beoordeelde student zelf zijn (zelfbeoordeling).

Bij beoordeling van gedrag gaat het om **concreet waarneembaar gedrag**. Het gaat uitdrukkelijk niet om oorzaken, motieven of drijfveren. Het gedrag wordt beoordeeld in de praktijk, eventueel ondersteund door tests, vragenlijsten, interviews of toetsen.

7.2.5 Ontwerpen van opdrachten door middel van Rubrics

Om invulling te kunnen geven aan het ADC is de keus gemaakt om gebruik te maken van Rubrics als beoordelingssystematiek. Door middel van een Rubricbeoordeling kan op meerdere momenten het individuele leertraject van de student worden gevolgd. In deze subparagraaf zal ik de beoordelingssystematiek van de Rubricbeoordeling toelichten

Wat zijn Rubrics ?

Rubrics zijn een beoordelingssystematiek waarbij (deel)vaardigheden beoordeeld kunnen worden. Dit kan door middel van het omschrijven van gedrag op een aantal niveau's van beheersing, bijvoorbeeld beginner-, gevorderde en expertniveau. Elk niveau kan vervolgens uitgesplitst worden in rubrieken, waaraan punten worden gekoppeld. Het totaal van het aantal gescoorde punten lever het niveau van beheersing op. Bijvoorbeeld 60 punten en minder is beginnervniveau, tussen de 61 en 80 punten is gevorderde niveau en tussen de 81 en 100 punten is expertniveau.

Waar helpen Rubrics bij ?

Rubrics helpen bij het construeren van opdrachten. Door middel van het omschrijven van (deel)vaardigheden op diverse niveaus van beheersing ontstaat een leerlijn die zowel voor docent als student duidelijk en helder is. Wat

moet ik beheersen, op welk niveau ? Tevens geeft de Rubric voor de docent het overzicht of hij door middel van de opdracht het gewenste gedrag oproept.

Rubrics helpen tevens bij het leren en werken van studenten. Door middel van het bespreken van de Rubric met de student kan deze vooraf weten op welke wijze de beoordeling tot stand komt. Hij weet aan welke eisen hij dient te voldoen, omdat concreet waarneembaar gedrag beoordeeld wordt. Tevens krijgt hij inzicht in wat hij kan en wat hij nog dient te leren.

Een derde aspect waarbij Rubrics helpen is de beoordeling. Doordat zowel voor de docent als de student(en) van te voren duidelijk is wat er van ze wordt verwacht kunnen zowel de docent, de student en studenten onderling beoordelen en corrigeren op gedrag.

Een laatste aspect is het vaststellen van leerdoelen voor de student. Daar concreet is wat de student dient te kunnen en concreet is wat een student al kan, kunnen in overleg met de student leerdoelen opgesteld worden. De student weet zijn beginniveau en kan keuzes maken welk niveau hij wil bereiken. Tevens kan duidelijk worden dat er leerdoelen zijn voor een groep studenten. Bijvoorbeeld op het moment dat de docent bij beoordeling er achter komt dat een groep studenten over het algemeen op beginnenniveau functioneert bij een bepaalde sportieve activiteit. De docent kan dan meer aandacht besteden aan de betreffende sportieve activiteit.

Waar zitten de kansen van Rubrics ?

In vernieuwing van onderwijs wordt gezocht naar het overdragen van verantwoordelijkheden van de docent naar de student. Door middel van deze beoordelingssystematiek is het mogelijk om (delen) van de Rubrics door elkaar of door zichzelf te laten beoordelen. Zelfbeoordeling of beoordeling van elkaar is in het dagelijkse en beroepsmatige leven een belangrijke competentie geworden. Buiten dat neemt het de docent werk uit handen. Dit vereist wel dat studenten er vertrouwd mee zijn of vertrouwd mee raken.

Indien vaardigheden zichtbaar zijn gemaakt middels Rubrics, bestaat de mogelijkheid tot het verkrijgen van EVC's. Studenten kunnen al aangetoond hebben over de vaardigheden te beschikken. Ze kunnen zich dan beter richten op de zaken waarin zij verbetering kunnen halen in plaats van op zaken die zij al beheersen.

Voor een schematisch overzicht van wat Rubrics zijn, waar Rubrics bij helpen en waar de kansen van Rubrics zitten verwijs ik u naar figuur 7.1.

Wat zijn Rubrics	Rubrieken	Deelvaardigheden in beeld brengen		
		Te behalen punten per rubriek		
		Niveaus van beheersing van vaardigheden mogelijk maken		
Waar helpen Rubrics bij	Bij het maken van opdrachten	Boekhouding bij het ontwerp van een opdracht	Leerlijnen creëren van vaardigheden	Algemene vaardigheden en specifieke vaardigheden
			Leerlijnen creëren over meerdere vakgebieden	Algemene vaardigheden
	Bij het leren en werken van studenten	Bij het verhogen van prestaties	Studenten tonen hoe een beoordeling ontstaat	
		Bij communicatie over de te leren vaardigheden	Studiewijzer bij vaardigheden	
			Werkinstructie bij de uitvoering van vaardigheden	
	Bij correctie en beoordeling	Door de docent		
		Door studenten onderling		
	Bij het vaststellen van leerdoelen en het vervolg van de ontwikkeling	Individueel		
		Groepsgewijs		
Waar zitten de kansen	Objectievere beoordelingen			
	Studenten gericht laten werken aan de ontwikkeling			
	Studenten betrekken bij beoordelen			
	Het bieden van adaptief onderwijs			
	Competentiegericht onderwijs			

Figuur 7.1: Functies van Rubrics

Het ontwerpen van een Rubric

Bij het ontwerpen van opdrachten en toetsen voor studenten wordt gekozen voor Rubrics en zo voor een zorgvuldige opbouw van vaardigheden. Op deze wijze ontstaat een leerlijn voor de betreffende vaardigheid. Rubrics komt uit het engels en betekent rubrieken. Deze rubrieken zijn te onderscheiden in vaardigheden die de leerlingen moeten tonen bij de uitvoering van praktische opdrachten. Binnen de deelvaardigheden is elk niveau onder te verdelen in diverse beheersingsgraden. In het geval van de beoordeling van praktische sportieve vaardigheden kiezen we voor beginner-, gevorderd- en expertniveau. De invulling van de rubrieken wordt uitgevoerd door de vakdocent (zie voorbeeld tabel 7.2¹⁰). Docenten werken vooraf met een beoordelingsschema en lichten deze toe aan studenten.

¹⁰ Het voorbeeld in tabel 7.2 is een vereenvoudigd voorbeeld het gaat hierbij niet om de inhoud, maar om de werkwijze.

Taakgebied	Beginner Niveau	Gevorderde Niveau	Expert Niveau
Techniek	24 punten indien het dribbelen, drijven, passen en trappen zonder weerstand beheerst wordt	32 punten indien men tevens de genoemde zaken beheerst met lichte weerstand	40 punten indien men genoemde zaken beheerst met (zeer) zware weerstand
Tactiek	18 punten indien men een systeem kan uitleggen	24 punten indien men een systeem kan toepassen met geen (of lichte) weerstand	30 punten indien men een positiespel kan toepassen onder zware weerstand
Samenspel	10 punten indien met matig samenspeelt	16 punten indien men goed samenspeelt	20 punten uitstekend samenspeelt
Coachen	6 punten minimaal éénmaal een technische aanwijzing wordt gegeven	8 punten indien men daarnaast de anderen stimuleert tot activiteit	10 punten indien men daarnaast het team stuurt en mensen naar hun positie wijst
Totaal	Max. 60 punten	Max. 80 punten	Max. 100 punten

Tabel 7.2: Voorbeeldrubriek inclusief niveau's

Tevens kunnen Rubrics gebruikt worden de student duidelijk te maken waar het bij de uitvoering van de opdracht om gaat. Van belang is dan wel om vooraf aan te geven aan de student waar hij op beoordeeld gaat worden. De student weet dan wat er van hem wordt verwacht. Rubrics helpen bij evaluatie, correctie en beoordelingen van opdrachten waarin vaardigheden een belangrijke rol spelen. Rubrics kunnen zo opgebouwd worden dat studenten worden betrokken bij de beoordeling. Als laatste kunnen rubrieken als middel dienen om duidelijk te krijgen waar de sterke en zwakke kanten van de leerling liggen. Rubrics zijn een hulpmiddel om de student te begeleiden in zijn ontwikkeling.

7.2.6 Opstellen beoordelingsschalen en scoringsregels

Op grond van hetgeen in de vorige paragrafen beschreven kom ik tot de volgende suggestie voor de sportvaardighedentabel. In de sportvaardighedentabel (zie tabel 7.3) wordt aangegeven in kolom 4 aan welke criteria de student dient te voldoen om op het einde van leerjaar 2 deze met een voldoende af te sluiten. De sportvaardighedentabel is behaald indien er maximaal één sportieve activiteit met beginnerniveau is beoordeeld en minimaal één sportieve activiteit met expertniveau is beoordeeld. De sportieve activiteiten die niet met beginner- of expertniveau beoordeeld zijn dienen met gevorderde niveau beoordeeld te zijn. In kolom 3 dient aangegeven te worden waar de beschrijving van de Rubrics gevonden kan worden voor zowel docenten als studenten. Hier kunnen diverse keuzes gemaakt worden, de

beschrijving worden op Fronter¹¹ geplaatst voor zowel studenten als docenten en tevens worden ze opgenomen in het handboek voor docenten.

Sportieve Activiteit (plaats in het lesprogramma)	Praktische Sportieve Vaardigheden	Rubrics Beschrijving	Rubrics Beoordeling (Beginner-, gevorderde- en expertgedrag)
Atletiek (Eerste leerjaar)	Discus Kogelstoten Speerwerpen Verspringen Hoogspringen Polssstokspringen Sprinten Duurlopen Hordelopen	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Atletiek	Beginnerniveau In overleg Gevorderde niveau In overleg Expert niveau In overleg
Dans (Eerste leerjaar)	Aerobics Streetdance Steps Ritmische gymnastiek Volksdans Rope skipping	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Dans	Beginnerniveau In overleg Gevorderde niveau In overleg Expert niveau In overleg
Fitness (Leerjaar nog te bepalen)	Invulling deelvaardigheden nog open	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Fitness	Beginnerniveau In overleg Gevorderde niveau In overleg Expert niveau In overleg
Grondvormen van bewegen (Eerste leerjaar)	Lopen Werpen Vangen Slaan Springen Rollen Zwaaien	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Grondvormen van bewegen	Beginnerniveau In overleg Gevorderde niveau In overleg Expert niveau In overleg
Kamp- en Vechtsporten (Eerste leerjaar)	Judo	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Kamp- en vechtsporten	Beginnerniveau In overleg Gevorderde niveau In overleg Expert niveau In overleg

¹¹ Digitale leeromgeving ROC Eindhoven

Outdoor (Leerjaar nog te bepalen)	Invulling deelvaardigheden nog open	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers Outdoor	Beginnerniveau In overleg Gevorderde niveau In overleg Expert niveau In overleg
Racketsporten (Eerste leerjaar)	Tennis Tafeltennis Badminton Squash	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Racketsporten	Beginnerniveau In overleg Gevorderde niveau In overleg Expert niveau In overleg
Sportspelen (Eerste en tweede leerjaar)	Volleybal Basketbal Voetbal Korfbal Hockey Softbal Frisbee	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Sportspelen	Beginnerniveau In overleg Gevorderde niveau In overleg Expert niveau In overleg
Trends (Leerjaar nog te bepalen)	Invulling deelvaardigheden nog open	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Trends	Beginnerniveau In overleg Gevorderde niveau In overleg Expert niveau In overleg
Turnen (Eerste leerjaar)	Kastspringen Bokspringen Lange mat Ringen Trampoline Rekstok Acrogym Brug Balk Grondoefening Salto	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Turnen	Beginnerniveau In overleg Gevorderde niveau In overleg Expert niveau In overleg
Zwemmen (Eerste en tweede leerjaar)	Schoolslag Rugslag Borstcrawl Rugcrawl Vlinderslag Plankspringen Synchroon Waterpolo	Fronterruimte: materiaal voor deelnemers / Zwemmen	Beginnerniveau In overleg Gevorderde niveau In overleg Expert niveau In overleg

Totaalbeoordeling Sportvaardigheidentabel			Sportvaardigheidentabel behaald indien ..... Eisen bepalen in overleg

Tabel 7.3. beoordeling sportvaardigheidentabel

7.3 Samenvatting

Door middel van de keus voor het Assessment Development Center en de beoordeling door Rubrics tracht de opleiding een transparantere beoordeling te krijgen voor zowel docenten als student. Een tweede doel met de gewijzigde beoordelingssystematiek is om een beter zicht te krijgen op het niveau van de praktische sportieve vaardigheden van de individuele student en op deze wijze de student de mogelijkheid te geven zich te ontwikkelen. Indien de individuele student zich ontwikkelt betekent dit tevens dat het niveau van de praktische sportieve vaardigheden in het algemeen binnen de opleiding een ontwikkeling zal doormaken.

Duidelijk is dat dit document een eerste aanzet is en nog verder ontwikkelt dient te worden. Binnen de beoordelingsystematiek is nog niet gesproken over randvoorwaarden en middelen. Dit is een bewuste keuze geweest. Dit handboek is uitgangspunt voor verdere ontwikkeling van beoordelingen binnen de opleiding Sport en Bewegen en zal in de toekomst geëvalueerd en bijgesteld dienen te worden.

Tevens zijn bepaalde mogelijkheden van het ADC nog niet aan de orde, denk hierbij aan het gebruiken van het ADC bij de intake van nieuwe studenten en het beoordelen en toekennen van EVC's. In vernieuwing van onderwijs wordt ook gezocht naar het overdragen van verantwoordelijkheden van de docent naar de student. In deze beoordelingssystematiek is het mogelijk om (delen) van de Rubrics door elkaar of door zichzelf te laten beoordelen. Zelfbeoordeling of beoordeling van elkaar is in het dagelijkse en beroepsmatige leven een belangrijke competentie geworden. Buiten dat neemt het de docent werk uit handen. Dit vereist wel dat studenten er vertrouwd mee zijn of vertrouwd mee raken.

Naar aanleiding van onderzoek bij het team Sport en Bewegen zijn in het handboek zaken bijgesteld. Met betrekking tot de sportieve activiteiten, de te beheersen (deel)vaardigheden en de scoringsregels zal ik het team adviseren en zullen in overleg met het management en het team Sport en Bewegen keuzes gemaakt dienen te worden.

Hoofdstuk 8: Aanbevelingen

8.1 Inleiding

Op basis van theoretisch onderzoek en onderzoek binnen het team sport en bewegen adviseer ik de opleiding Sport en Bewegen te gaan werken met ADC en Rubrics. De concrete invulling van het handboek dient nog te gebeuren. Tevens kan ik naar aanleiding van het onderzoek binnen het team Sport en Bewegen een aantal aanbevelingen doen. De keus is aan het team Sport en Bewegen en het management om met de aanbevelingen en het handboek aan de slag te gaan

8.2 Aanbevelingen

Op basis van onderzoek kom ik tot de volgende aanbevelingen met betrekking tot de beoordeling van de studenten in de eerste twee leerjaren in hun persoonlijke ontwikkeling ten aanzien van hun praktische sportieve vaardigheden.

1. Er dient gekeken te worden door middel van verder onderzoek of discussie binnen het team of turnen als praktische sportieve vaardigheid gehandhaafd dient te blijven. Tevens dient onderzocht te worden of de sportvaardigheidentabel uitgebreid dient te worden met de sportieve activiteiten, fitness, outdoor en trends.
2. Een grote meerderheid is voor de keus van de volgende sportieve activiteiten, atletiek, dans, grondvormen van bewegen, kamp & vechtsporten, racketsporten, sportspelen en zwemmen. Handhaven van deze activiteiten lijkt mij wenselijk.
3. De deelvaardigheden binnen de sportieve activiteiten leveren veel discussie op. Voorstel is om de vakdocent(en) per sportieve activiteit invulling te geven aan de deelvaardigheden en deze in overleg met het team Sport en Bewegen vast te stellen. Er dient wel een persoon aangesteld te worden die het overzicht heeft en overlap binnen diverse sportieve activiteiten voorkomt of juist stimuleert.
4. Het ontwerpen en selecteren van oefeningen dient door middel van de volgende praktijkproeven en/of simulaties te gebeuren.
  - Praktijkproeven gericht op de eigen vaardigheid
  - Praktijkproeven of simulaties gericht op het geven van een voorbeeld
  - Praktijkproeven of simulaties gericht op het analyseren en beginsituatie vaststellen
  - Praktijkproeven of simulaties gericht op het analyseren en verbeteren van fouten
  - Praktijkproeven of simulaties gericht op de methodiek
5. De beoordelingschalen zijn nog niet vast te stellen. Eerst dienen de sportieve activiteiten gekozen te worden (selectie van competenties). Op het moment dat de selectie van competenties vaststaat, kan verder gegaan worden met de vaststelling van de beoordelingsschalen.

Tot slot

In mijn scriptie heb ik getracht een antwoord te krijgen op de vraag: ***“Op welke wijze dienen de studenten in de eerste twee leerjaren van ROC Eindhoven, opleiding Sport & Bewegen beoordeeld te worden in hun persoonlijke ontwikkeling ten aanzien van praktische sportieve vaardigheden”***

Een antwoord op deze vraag heb ik mijns inziens gekregen. In het proces van het verkennen van literatuur, het schrijven van het handboek en het bijstellen van dit handboek heb ik gestructureerd leren werken aan een probleem cq. vraagstelling. Door middel van literatuurstudie heb ik inzichten verkregen ten aanzien van beoordeling van voornamelijk individuele ontwikkeling die ik voorheen niet had. Het antwoord op de hoofdvraag heb ik gevonden middels de toepassing van het ADC en de Rubricsbeoordeling.

Uit diverse opmerkingen en reacties uit het team Sport en Bewegen worden het ADC en de Rubricsbeoordeling als goede uitgangspunten gezien. Duidelijk is dat het handboek een eerste aanzet is om tot een transparantere beoordeling te komen en de student kansen te geven in zijn individuele leertraject. Het handboek dient daarom uitgangspunt te zijn voor verdere ontwikkeling ten aanzien van de praktische sportieve vaardigheden. Van het team Sport en Bewegen wordt de inspanning verwacht om het ADC en de Rubricbeoordelingen (verder) vorm te geven.

Ik ben zeer blij met het resultaat van de scriptie. Het team Sport en Bewegen is een (positief) kritisch team, waarbinnen veranderingen of nieuwe systematieken vaak moeizaam hun weg vinden. Ten aanzien van mijn onderwerp en de uitwerking daarvan zijn de reacties overwegend positief. De kaders zijn gesteld, aan het team Sport en Bewegen is nu de uitdaging om deze concreet te vertalen naar de praktijk van alle dag. Ik heb met zeer veel plezier aan deze scriptie gewerkt en dank allen die hieraan een bijdrage hebben geleverd.

Literatuurlijst

- Van Dam, N.H.M., Marcus, J.A., Een praktijkgerichte benadering van organisatie en management
3de druk, Houten, 2000
- Coens, T, Jenkins, M, Beoordelen functioneert dat ?
Zaltbommel, 2000
- Berkel, van H.J.M, Bax, A.E, Beoordelen in onderwijs
Houten, 1993
- Tillema, H, Assessment van competenties
Alphen aan den Rijn, 2001
- Eringa, K, e.a, Assessment Development Centers voor studenten
Groningen, 2000
- Bie, de D, Kleijn, de J, Wat gaan we doen ?
Houten/Diegem, 2001
- Bie, de D, Gerritse, J.J, Onderwijs als opdracht
Houten/Diegem, 1999
- Bie, de D, Morgen doen we het beter, handboek voor de competente onderwijsvernieuwer
Houten/Antwerpen, 2003
- Regionaal Opleidingscentrum Eindhoven, Motiveren tot presteren, Strategisch Uitvoeringsplan 2006-2010
Eindhoven, 2006
- Wit, de J, e.a., Psychologie van de adolescentie
23^e druk, Baarn, 2005
- Brouwers, T, "Rubrics of Rubrieken"
Brouwers, Twan. Homepage – 22-04-2008
[http://histoforum.digischool.nl/webquests/Rubrics of Rubrieken.doc](http://histoforum.digischool.nl/webquests/Rubrics_of_Rubrieken.doc)

Bijlage 1: Organogram ROC Eindhoven

Bijlage 2: Voorbeeld voortgangskaart

Voortgang

Blok 1 leerjaar 1 (niveau 4)

Naam: .....

Klas:

Onderwijseenheid 4 perioden	Omschrijving voortgangselement	O/ V/ n.o	Paraaf
Didactiek	Samenvattingen		
	Vragen		
Les- en leidinggeven	Opdracht 1 Lesgeven 'presentatie'		
	Opdracht 2 Totale map		
Maatschappijleer	Opdracht 1 Sport en samenleving (I)		
	Opdracht 2 Sporten in eigen regio		
Methodisch werken	Praktijk grondvormen deel 1		
Nederlands	Opdracht 1		
	Opdracht 2		
Omgangskunde	Presentatie levensloop/zelfbeeld		
Sport / spelen	Observatieopdracht		
Studiebegeleiding	Takenmap		
TKF	Lichaamsmetingen		
Onderwijseenheid 2 perioden			
Atletiek	Geen beoordeling		
Bewegen op muziek	Dansspel		
	Praktijktoets		
Drama	Opdracht 1 verslagen		
	Opdracht 2 dialoog		
Kamp- en vechtsporten	Observatieopdracht		
Zwemmen	Geen beoordeling		

Indicatie eigen vaardigheid

Onderwijseenheid						Bijz.
Atletiek	1	2	3	4	5	
Bewegen op muziek	1	2	3	4	5	
Kamp en vechtsporten	1	2	3	4	5	
Zwemmen	1	2	3	4	5	

Voortgang instructie

- Pas indien de taak voldoende is (eventueel na reparatie) => Paraferen!!
- O = onvoldoende
V = voldoende
n.o. = niet op tijd ontvangen
- Opdracht op tijd ingeleverd = onvoldoenden of voldoende
Opdracht niet op tijd ingeleverd = onvoldoende of n.o.
- Voortgang (normering)
1^e kolom aantal opdrachten wat in een bepaalde periode uitgevoerd moet worden
2^e kolom aantal opdrachten wat minimaal behaald moet zijn om een voldoende voortgangskaart te behalen

Totaal aantal opdrachten	Minimum aantal (80%)
10	8
11	9
12	10
13	10
14	11
15	12
16	13
17	14
18	14
19	15
20	16
21	17
22	18
23	18
24	19
25	20
26	21
27	22
28	22
29	23
30	24

Bijlage 3: Houdingskaart

PROCESBEOORDELING BASIS- EN BEROEPSHOUDING SCHOOLJAAR 2007 - 2008

Naam:

Opleiding: Sport & Bewegen, sportbegeleider en sportcoördinator

Klas:

Loopbaanbegeleider:

A. HOUDING T.A.V. VAN DE UITVOERING VAN JE WERK/ STUDIE									
Periode	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	4.4	
1. Je bent actief aanwezig in de les									
2. Je werkt zelfstandig in de les									
3. Je bent in staat om te gaan met veranderingen									
4. Je toont gedrevenheid / ambitie									
B. HOUDING T.A.V. DE SAMENWERKING									
Periode	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	4.4	
1. Je houdt je aan afspraken met je klas / mentor / docenten									
2. Je geeft feedback a.d.h.v. de feedbackregels									
3. Je neemt initiatief									
4. Je toont aandacht en begrip voor de ander									
C. HOUDING t.a.v. JE PERSOONLIJKE ONTWIKKELING RICHTING BEROEP									
Periode	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	4.4	
1. Je respecteert de ander									
2. Je kunt kritisch naar je eigen gedrag kijken en dit bespreken									
3. Je bent in staat je gedrag bij te stellen n.a.v. gekregen feedback									
4. Je bent in staat tot ethisch handelen									
5. Je draagt bij aan innovatie									
6. Je kunt je richten op de behoefte van de deelnemer									
7. Er is sprake van een (beginnende) beroepshouding									

Toelichting:

Deze houdingslijst geeft aan dat er meerdere onderdelen zijn waaraan wij als opleiding waarde hechten en die dan ook ontwikkeld dienen te worden. Aangezien een deelnemer eerst dient te wennen aan de nieuwe keuzerichting / klas / studiehouding / samenwerking, worden sommige aspecten pas later mee genomen in de beoordeling (de grijze vakken geven dit aan). Voor de overgang tellen steeds de vetgedrukte vakken.

Let op:

Kaart is bedoeld voor leerjaar drie en vier. Zorg dat je deze goed bewaard!

Handleiding voor de student bij het formulier voor de procesbeoordeling basis -en beroepshouding.

De items op het formulier geven het **eindniveau** aan waar jij als student aan het **einde** van het schooljaar aan moet voldoen. Wanneer we praten over een eindniveau is het logisch dat we ook een beginniveau moeten hebben. We begrijpen dat je als student nog niet alles kunt bij aanvang van je studie.

Iedere periode wordt de score afgezet tegen het eindniveau en verwacht mag worden dat de scores gedurende het schooljaar dan ook oplopen richting het gewenste eindniveau. Met andere woorden een 1 in periode 1 is geen ramp, als in periode 2 er maar geen 1 blijft staan!

We hanteren 4 niveaus en om dat uit te leggen nemen we als voorbeeld: *je bent actief aanwezig in de les*

1. Je bent (bijna) NOOIT actief aanwezig	(= 0% tot 30% actief aanwezig)
2. Je bent SOMS actief aanwezig	(= 30% tot 70% actief aanwezig)
3. Je bent VAAK actief aanwezig	(= 70% tot 90% actief aanwezig)
4. Je bent (bijna) ALTIJD actief aanwezig	(= 90% tot 100% actief aanwezig)

Overgangsregeling

Tijdens de deelnemersbespreking overleggen de mentor en docenten met elkaar over je houding aan de hand van de houdingslijst.

Het resultaat van dat overleg wordt door de mentor met jou doorgesproken.

Op het einde van blok 1, 2 en 3 heeft deze beoordeling een signalerende functie. Met andere woorden, we geven een signaal af dat het de goede richting in gaat of dat je nog op bepaalde punten extra aan je houding moet werken.

Dat kan betekenen dat je specifieke begeleiding of ondersteuning, eventueel bij het zorgteam, krijgt aangeboden. Voor alle duidelijk het zorgteam is niet vrijblijvend!

Aan het eind van blok 4 moet je houding voldoende beoordeeld worden (op alle onderdelen score 3 of 4). Wanneer in de houdingslijst op het einde van blok 4 de score 2 nog voorkomt, wordt in de docentenvergadering besloten of je wel of niet bevorderd kunt worden naar het volgende leerjaar en onder welke voorwaarden.

Mocht de beoordeling van je houding aan het einde van semester 4 niet voldoende zijn dan bekijken we samen met jou wat de beste oplossing is. Je kunt in elk geval niet op de school voor Toerisme, Sport en Veiligheid blijven.

Bijlage 4: Aanmeldformulier werkveldprojecten

Aanmeldformulier student Werkveldproject

**School voor Toerisme, Sport en
Veiligheid
Opleiding Sport en Bewegen**

Studentgegevens

Naam Student: _____

Studentennummer: _____

Klas: _____

Mentor: _____

Gegevens organiserende instantie activiteit

Soort activiteit: _____

Contactpersoon: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Plaats: _____

Telefoonnummer: _____

Is uw instantie bij het ROC-eindhoven bekend als BPV-instelling O ja   O nee

Indien nee, is BPV in de toekomst bij uw instantie mogelijk O ja   O nee

---

Verantwoording studiepunten werkveldoriëntatie

Omschrijving	punten	Omschrijving	punten	Omschrijving	punten	Totaal aantal
Éénmalig	1	Elke extra dag +2 (max.8)		Gehele jaar	10	-----
Bestaand project (draaiboek aanwezig)	2	Zelf (mee)voorbereid	4			-----
Tijdens schooltijd (opleiding student)	2	Buiten schooltijd (opleiding student)	4			-----

Uitvoerend	2	Organiserend	3		-----
Onder supervisie	2	Zelfstandig	4		-----
Totaal aantal studiepunten					-----
(maximaal 25)					

Handtekening student

naam:

Handtekening projectbegeleider

naam:

Evaluatie project

Wat ging er goed ?

Wat kan beter ?

Wat heb ik geleerd ?

Eventuele opmerkingen (projectbegeleider):

Handtekening school
naam:

Uiteindelijke aantal toegekende studiepunten (*)

(*) Het uiteindelijke aantal toegekende studiepunten wordt bepaald door de opleiding afhankelijk van bijvoorbeeld schriftelijke verslaglegging, daadwerkelijke belasting, inspanning, betrokkenheid, etc.

Bijlage 5: Sportvaardigheidentabel

Wat	Onderdelen + beschrijvingen	Beoordeling (onv = 0, vold = 1)	Beschrijving minimale vaardigheden
Grondvormen van bewegen	Lopen Werpen Vangen Slaan Springen Rollen Zwaaien	Na periode 2 dient dit minimaal een 5 te zijn.	
Zwemmen	Schoolslag Rugslag Borstcrawl Rugcrawl Vlinderslag Plankspringen Synchroonzwemmen Waterpolo	Aan het eind van 2 ^{de} leerjaar dient dit minimaal een 5 te zijn	
Dans		Aan het eind van het 2 ^{de} leerjaar dient dit minimaal een 2 te zijn	
Turnen		Aan het eind van het 2 ^{de} leerjaar dient dit minimaal een 2 te zijn	
Kamp- en Vechtsporten		Aan het eind van het 2 ^{de} leerjaar dient dit minimaal een 2 te zijn	
Racketsporten	Tennis Tafeltennis Badminton Squash	Aan het eind van het 2 ^{de} leerjaar dient dit minimaal een 2 te zijn	
Atletiek	Discus Kogelstoten Speerwerpen	Aan het eind van het 2 ^{de} leerjaar dient dit minimaal een 2 te zijn (waarbij 1 punt wordt toegekend als in een blok minimaal 2 onderdelen	
	Verspringen Hoogspringen Polsstokspringen		
	Sprinten Duurlopen Hordelopen		

		voldoende zijn)	
Sportspelen	Volleybal Basketbal Voetbal Korfbal Hockey Softbal Frisbee	Aan het eind van 2 ^{de} leerjaar dient dit minimaal een 5 te zijn	

Bijlage 6: Praktijkonderzoek

Onderzoek naar aanleiding van handleiding docenten Praktische Sportieve Vaardigheden

In het kader van mijn studie aan de Fontys Hogeschool voor Pedagogiek heb ik theoretisch onderzoek verricht naar beoordelingssystematieken voor praktische sportieve vaardigheden. In de handleiding zoals aan u uitgereikt zijn de resultaten van dit theoretisch onderzoek verwerkt en beveel ik het kernteam Sport en Bewegen aan te gaan werken met het Assessment Development Center en Rubrics. In de onderzoeksvragen die nu volgen is per paragraaf uit het handboek een aantal vragen gesteld. De vragen zijn gericht op de duidelijkheid van het handboek en uw mening over keuzes die gemaakt zijn ten aanzien van de inhoud van de beoordelingen.

Bij voorbaat dank voor het invullen.
Thomas Kramer

Persoonlijke gegevens

Vraag 1

Wat is uw geslacht ?

- ☐ Man
- ☐ Vrouw

Vraag 2

Wat is uw functie ?

- ☐ Onderwijsondersteunend personeel (Onderwijsassistent, Instructeur)
- ☐ Onderwijzend personeel (Docent)
- ☐ Management (Adjunct-directeur, Docent met coördinerende taken)
- ☐ Anders, nl .....

Vraag 3

Welke vakken geeft u ?

- ☐ Praktijkvakken
- ☐ Theoretische vakken
- ☐ Ondersteuning

Assessment Development Center (§ 4.1.2)

Vraag 4

Zijn de functies van het ADC duidelijk ?

De functie van een ADC bij de Selectieprocedure

Ze^{er} onduidelijk   ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐   Ze^{er} duidelijk

De functie van een ADC bij het vaststellen van EVC's

Ze^{er} onduidelijk   ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐   Ze^{er} duidelijk

De functie van een ADC bij inzicht geven van de student zijn sterke en zwakke kanten

Ze^{er} onduidelijk   ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐   Ze^{er} duidelijk

De functie van een ADC bij het meten van de voortgang

Ze^{er} onduidelijk   ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐   Ze^{er} duidelijk

Selectie van competenties (§ 4.2.2)

Sportieve Activiteiten

Bij vraag 5 tot en met 14 dient u aan te geven of u het eens bent met de keuze voor de sportieve activiteiten (Tabel 4.2). Ja betekent ik ben het eens met de keus en nee betekent ik ben het oneens met de keus.

Vraag 5

Atletiek ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 6

Dans ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 7

Grondvormen van bewegen ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 8

Kamp- en vechtsporten ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 9

Racketsporten ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 10

Sportspelen ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 11

Turnen ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 12

Zwemmen ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 13

Dienen er nog sportieve activiteiten te worden toegevoegd

☐ ja (indien ja ga verder met vraag 14)

☐ nee (indien nee ga verder met vraag 15)

Vraag 14

Welke sportieve activiteit(en) dienen nog toegevoegd te worden

.....

Praktische sportieve vaardigheden

Bij vraag 15 tot en met 20 dient u aan te geven of u het eens bent met de keuze voor de praktische sportieve (deel)vaardigheden. Ja betekent ik ben het eens met de keus voor de deelvaardigheden en nee betekent ik ben het oneens met de keus voor de deelvaardigheden.

Vraag 15

Atletiek ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 16

Grondvormen van bewegen ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 17

Kamp- en Vechtsporten ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 18

Racketsporten ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 19

Sportspelen ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 20

Zwemmen ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 21

Welke (deel)vaardigheden) dienen de studenten te beheersen ten aanzien van dans (Bewegen op muziek)

.....

Vraag 22

Welke (deel)vaardigheden) dienen de studenten te beheersen ten aanzien van turnen

.....

Ontwerpen en selecteren van oefeningen (§ 4.2.3)

Bij de vraag 23 dient u aan te geven of u de betreffende praktijkproef of simulatie van belang vindt voor de student

Vraag 23

Praktijkproef gericht op eigen vaardigheid

Niet belangrijk   ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○   Heel erg belangrijk

Praktijkproef of simulatie gericht op het geven van een voorbeeld

Niet belangrijk   ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○   Heel erg belangrijk

Praktijkproef of simulatie gericht op het analyseren en beginsituatie vaststellen

Niet belangrijk   ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○   Heel erg belangrijk

Praktijkproef of simulatie gericht op analyseren en verbeteren van fouten

Niet belangrijk   ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○   Heel erg belangrijk

Praktijkproef of simulatie gericht op methodiek

Niet belangrijk   ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○   Heel erg belangrijk

Ontwerpen van opdrachten door middel van Rubrics (§ 4.2.4)

Vraag 24

Is de beoordelingssystematiek Rubrics duidelijk toegelicht ?

Zeër onduidelijk   ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○   Zeer duidelijk

Is duidelijk wat Rubrics zijn (figuur 4.1) ?

Zeër onduidelijk   ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○   Zeer duidelijk

Is duidelijk waar Rubrics bij helpen (figuur 4.1) ?

Zeër onduidelijk   ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○   Zeer duidelijk

Is duidelijke waar de kansen van Rubrics zitten (figuur 4.2) ?

Zeër onduidelijk   ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○   Zeer duidelijk

Opstellen beoordelingsschalen en scoringsregels (§ 4.2.5)

In de vragen 25 t/m 30 kunt u aangeven of u het eens bent met de scoringsregels per sportieve activiteit. Ja betekent u bent het eens met de scoringsregels en nee betekent u bent het oneens met de scoringsregels. Bij de sportieve activiteiten dans en turnen, dienen eerste de praktische sportieve (deel)vaardigheden vastgelegd te worden en wordt u (nog) niet om uw mening gevraagd.

Scoringsregels per sportieve activiteit

Vraag 25

Atletiek ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 26

Grondvormen van bewegen ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 27

Kamp- en vechtsporten ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 28

Racketsporten ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 29

Sportspelen ☐ Ja ☐ Nee

Vraag 30

Zwemmen ☐ Ja ☐ Nee

Scoringsregels Sportvaardighedentabel totaal

De totale sportvaardighedentabel dient op het einde van het tweede leerjaar met een voldoende afgesloten te worden. De komende vragen gaan over de scoringsregels met betrekking tot het totaal van de sportvaardighedentabel.

Vraag 31

In de sportvaardighedentabel dient de student één of meerdere sportieve activiteiten op expertniveau te beheersen. Welk aantal vindt u reëel ?

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3 of meer

Vraag 32

In de sportvaardighedentabel mag een student één of meerdere sportieve activiteiten op beginnervniveau beheersen. Welk aantal vindt u reëel ?

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3 of meer

Vraag 33

Heeft u nog op- of aanmerkingen ?
